

Hiidude liiga mängud – [Kuu ordu neljas lugu]

Detsember 2124

Kuu Ordul oli maalaste ees mitu olulist eelist – näiteks rakendati tehnoloogiaid, mis oma ohtlikkuse tõttu Maal iial kõne alla poleks tulnud. Lihtsalt sellepärast, et kui näiteks Titaanil toimus mingi leke – no kelle asi see oli? Kui reostus sai teinekord juba nii suur ja ohtlik, et võis skafandreid vigastada, tuli lasta mõnel lennumasinal ala oma mootorite termotuumaleegiga kõrvetada; kõik lagunes algelementideks ja radiat siooni oli Ruumis niigi küll. Sellest tulenes, et kuigi näiteks Robert A. Heinleini juttude olustikku müstifitseeriti Kuul määrani, et kõik tema mainitud paigad üsna autentsel kujul olemas olid, eksis XX sajandi kirjanik oma visioonides nii mõneski olulises punktis, näiteks selles, et nagu kõik toorained, ei maksnud ka õhk midagi. Kui laevas või mõnes majas saastus atmosfäär või vesi, siis enamasi tehti luugid lahti ja lasti kogu see jama välja. Õhk oli nii odav, et Marsil tuulutatigi maju eelpool kirjeldatud meetodil.

Kuid kõik see oli sekundaarne, tulenedes nii või teisiti sellest, millel tegelikult rajanes kogu Kuu Ordu võimsus – see oli termotuumatehnika. Põhimõtteliselt lahendati juhitava termotuumareaktsiooni probleem millalgi XXI sajandi alguses, niisamuti kui leiti teoreetiliselt mesoaine tekitamise ja säilitamise võimalused. Reaalsete rakendusteni jõudmiseks aga oleks vaja olnud 30-100 tuumaplahvatusega katseseeria, mis aga oli üsna võimatu, sest, kui rahvusvaheliste lepete ja ühiskondliku vastusei suga oleks veel kuidagi hakkama saadud, polnud terve mõistuse seisukohtast tõepoolest mõeldav seda Maal teha. Ordu tegi vajalikud katsed Kuul ja avalikule konfliktile Maa suurvõimudega juleti minna ikkagi alles pärast seda, kui kosmoserahvale olid avanenud Päikesesüsteemi planeedid – termotuumamootorid muutsid seni talumatult kallid planeedide vahelised lennud käepäraselt odavaks ning Ordu rajas esimesed asulad Marsil, Jupiteri kuudel ja mõnel asteroidil.

Kõigi termotuumaseadmete südameks olid mesoainest peegeldid, mida omakorda valmistati termotuumaplahvatuse keskmel lähedale asetatud eriseadmetes. Nii oligi, et kuigi Maal põhimõtteliselt teati, kuidas neid teha, oli tehnoloogiline vahe maalaste jaoks tegelikult ületamatu, sest Kuu Ordu tootis peegleid kogu aeg – iga paari päeva tagant toimus plahvatus kusagil Kuu või Triitoni pinna all.

Mitte ainult oma saladuste varjamiseks, vaid ka ausatel ohutuskaalutlustel ei käivitanud Kuu Ordu Maal ühtki arvestatava võimsusega tuuma seadet. Ning kui Kuu ja Marss olid juba nii tihedasti asustatud, et tuli mõelda ohutusele, oli pilt välisplaneetide kaaslastel hoopis teine. See oli aatomireaktorite, tehisintellekti ja planetoplanide maailm. Olid paljukilomeetrised elamiskuplid vaheldumisi samas moodsus automaat tehastega, millest paljudes polnud ükski inimene kunagi käinud. Olid ka igas muus moodsus elamised kuni erakuteni välja – kui pere – mida iganes see mõiste siis ka ei sisaldaks – tahtis näiteks omaette elada, võtsid nad mingi riistapuu, millega sai põhimõtteliselt paari nädala jooksul lennata ühest Päikesesüsteemi otsast teise, laadisid sinna kogu kola ja iseendid peale, lendasid meeldimahakanud paika kas selleksa kuul või hoopis mõne teise planeedi juurde, rajasid sinna kõigepealt elamiskupli, käivitasid termotuumareaktori ja laotasid

ümbruskonnas laiali täisautomaatsed robotikompleksid.

Konspiratsioon

Kerge lennuk maandus tasase sahinaga põõsaste vahel. Hetkeks krigisesid jalased kivil ja seejärel lakkas mõne sekundi jooksul reaktiivide mühin. Ka vertikaalselt tulnud masina poolt keerutatud tuulest häiritud lehed jäid peatselt paigale ning lõõskavkuuma pärastlõuna rahus kõlas vaid tavapärase unine linnu- ja putukakoor. Mees hüppas lennukist välja ja tõstis käe silmadele. Ta lasi uksele enda järel sulguda, kuid viivitas paar sekundit tiiva varjus, otsekui söandamata heledasse päikesevalgusesse astuda.

Paarikümne meetri kaugusel maandumisplatsist tõusis kõrgustesse kollakas-kreemikas liivakivikalju, mille päike oli suuremas osas lagedaks põletanud, nii et vaid siin-seal pani vastu mõni ogaline põõsas, mis õigel ajal oli suutnud oma juured piisavalt sügavale ajada, et mitte lõplikult ära kuivada. Üks hallitupsune rahn kepsles neli-viis meetrit kõrgemale, osutudes tokerdunud kitseks. Neid oli seal veel ja nad olid palju vähem märgatavad, kui allpool tihedamaks muutuvad lillakate õite ja hirmsaid kisulisi nugasid meenutavate lehtedega põõsad. Üleni roheline mattunud maja kasvas välja otse mäenõlvast ja selle aknad vaatasid allapoole orgu ja kaugemal sinavale ookeanile. Kõrgemal mäenõlval ei olnud ühtki ehitist, kuid allpool tasandikul vilksatas puude vahelt tihedam asustus ning otse ranna ääres kükitas kobar vähemalt kümnekorruselisi maju.

Lennukiga saabunud mees väljus tiiva varjust, sirutas end, soputas kohe higisele kehale kleepuma hakanud õhukest lühikeste varrukatega särki, libistas peod üle paarimillimeetriseks püगतud pea ja astus maja poole. Ta sattus peaaegu kohe kokku aednikutööd tegeva mehega, kes lühikestes pükstes ja peas meetrine õlgaabu, ühes käes labidas ja teises käärid, kiviktaimla kallal askeldas.

„Hau, Šunkto, paistab, et oled leidnud oma koha elus.”

„Kent.” Aednikutöö tegija ajas end sirgu. „Soovitan sullegi, see tõstab elutaju.”

„Minu esivanemad olid kütid, mitte...” Kent lõi käega, ilmselt viitsi mata õelutseda. „TI, juua. Külma ja palju.” Ta viskus sinnasamasse varjus rippuvasse võrkkiiigesse, sellal kui Šunkto asus käsi mullast puhastama.

„Kas su robot mõnitab mind!” kostus sealtpoolt hetk hiljem pahane hääl, sest masin pakkus lamajale künneliitrist ämbrit külma veega. Kent pööras end ja piidles siis pesemisse süvenenud kaaslast.

„Nagu alati on probleem ikka inimestes... Vala see nüüd endale pähe ja too jäätükkidega jääteed... Persse!!!” Ta hüppas püsti ja saputas märga kõhtu, sest robot oli teinud, mis kästi, ning kuna ta seisis nii võrkkiiige lähedal, võis tulemust ette kujutada...

„Mis sa selle masinaga teinud oled?!?” Hetk hiljem hakkas ta naerma.

„Nüüd on korras.” Ka Šunkto naeris. „Ma võtsin tal jah osa kontrolli maha. Tõeliselt ohtlikuks ta ei muutu, kuid korraldustega tuleb ettevaatlikum olla.” Ta askeldas mingi klapi kallal ja lasi endale kaela terve kose. Ta puristas mõnuga ja kõndis siis lävel vedeleivate rätikute järele.

Kent kaalus hetke talle järgnemist, kuid mõtles siis ümber – oli väga palav ja see natuke pritsmeid tõi pigem kergendust.

„Mis koht see üldse on?” küsis ta hoopis.

„Ähh, lihtsalt üks onn, mida muidu kasutab üks jõuk teismelisi plikasid peopaigana.”

„Marge on üks neist,” taipas Kent. „Kuidas sa ta'ga üldse läbi saad?”

Šunkto kehtas õlgu. „Mina temast aru ei saa. Kord tahab kosmose akadeemiasse, siis minult last. Ma ei arvanud, et see lugu üle paari nädala kestab, aga siin ma nüüd olen. Mingil määral tervele ta plikajõugule omalaadseks maskotiks... Kord maandus siia König – tal on ju see tobe Merovingide vapp xailonil – ja siis muutus see sara peaaegu et palve rändude paigaks.” Ta vaatas silmi kissitades helesinisesse ainsagi pilveta taevasse ja Kent tajus, kuidas ta kurat teab kus asuvast jälgimisjaamast radarikujutist nõutas. Mõni sekund hiljem polnud seda vajagi, sest Kenti lennukist vähemalt kaks korda suurem masin laskus sisinaga põõsaste taha tema oma kõrvale. Tulnuk nägi välja kui xailoni „tsiviilvariant” – lennuaparaat oli sõjalennukist ilmselt suurusjärgu kergem, kuid ikkagi omakorda Kenti kergest atmosfäärilennukist erinevalt selgelt kosmoses liikumiseks mõeldud.

Kaks kergetes skafandrites inimest jõudsid maja ette parasjagu siis, kui üle mäeharja sukeldus CML. Hõljuk sooritas oma kahesajameetrise õhulennu, pidurdas mootorite täisvõimsusel ja hakkas mööda 45-60-kraadist mäenõlva looklevaid kurrutisi maja poole laskuma. Kuigi juht sai uurdeid ja rahne täis nõlval kiirslalomi tegemisega üldiselt hästi hakkama, riivas masin paar korda kaljusid, paisates üles liiva- ja sädemetepilve.

„Hei, Khuu, Silver,” viskas Kent üle õla, ise hõljukit jälgides.

„Teil Maal on hullemad hullud kui meil... Kui see etendus meie jaoks ei ole,” noogutas Silver vastu ja hakkas skafandrit maha ajama.

„See on Marge,” poetas Šunkto hapult, nõlvale vaid üht huvitult pilku heites. „Kahe aasta pärast on ta kardetavasti Akadeemias ja ma tunnen kaasa sellele, kes ta õpetajaks saab.”

„Kust sa vett said?” Khuu oli samuti skafandri maha ajanud ja tõusis korra end sirutades kikivarvule, justkui ahmides endasse troopilise kesksuve hingust. Ta oli suhteliselt väikest kasvu, tumeda naha, viltuste silmade ja süsimustade juustega.

„Seisa siia...” Šunkto keeras klapi lahti.

„Mõnus! Kust see tuleb?” Naine seisis raske, kümnesentimeetrise torust tuleva joa all ja üritas pilguga jälgida, kust see alguse saab. Toru aga sukeldus peale paarimeetrise sujuva tagurpidi-U tegemist maasse.

„Seal mäeküljes on mahuti,” viskas Šunkto ebamääraselt käega. „See täitub ise looduslikust veest ja soojeneb päikesest, kui sa seda mõtlesid... Mul on aeg minna.”

Ta viipas ja jalutas hõljukile vastu. Põõsaste vahelt oli korraks veel näha, kuidas ta kummardus seesolijaga rääkima, istus siis ise ka sisse ja masin kadus allapoole orgu kõrgemate majade suunas.

„Saan ma õigesti aru, et me viskasime nad oma elamisest välja?” Khuu ei olnud vaevunud end ei kuivatama ega veel vähem riidesse panema, vaid sättis end suletud silmil mugavasse lamamistooli päikese kätte. Nagu kogu kosmoserahval juba ammu kombeks, ei olnud ta kehal ühtki karva. Enamiku arvates õnneks oli üle läinud aeg, mil ka pea hulka loeti, st. juuksed atavismina sama teed läksid. Meestel oli see vist suuremas osas ükskõik ja juustel lasti loomulikuna kasvada, hoides neid tavaliselt küll allasentimeetriseks, kuid üks naised olid ise ka nõus, et nad kiilaspäisena naljakad välja näevad ja kuna loodusele kaasaitamine oli vähemasti selles osa kerge ja ohutu, kasvatasid paljud endale tohutult paksud ja ilusad vööni juuksed. Või täpsemalt kehtis see Maa ümbruse ja Marsi kohta, sest välisplaneetidel, kus inimesed end arenenumaks pidasid – selle üle võis vaielda, kuid tavalisest maalasest *kaugeimad* (igas mõttes) olid nad ju tõesti – oli täiesti karvutuid hulga rohkem.

„Ei, see ei ole kellegi kodu.”

„Aga mida see kõik nüüd üldse tähendas? Miks me pidime siia tulema selle muuseumieksponaadiga? Kust sa selle üldse leidsid?” Silver oli end omakorda veejoa alla sättinud. Temagi oli oma 1,85 meetri ja kaheksakümne kiloga ordulase kohta suhteliselt väike, heleda naha ja

jääsiniste silmadega ning soengu – või siis täpsemalt selle puudumise – osas tüüpiline välisplaneetlane.

„Noh, see on küll suuresti mugavam, aga mitte eriti konspiratiivne, kui xailon ukse ette maandub.” Kent veeretab oma liitrist külmast tilkuvat joogiklaasi kõhul. „Ma tean, järgmiseks küsid sa, miks kuradi pärast on tarvis olla konspiratiivne...” Ta mühatas, sellal kui Silver ja Khuu pilgu vahetasid. „Teil tuleb seal midagi grupikokkutuleku sarnast?”

„Jah.”

„Ja tegelikult elate te Triitonil?”

„Sa ju tead seda. Asja juurde.”

„Mis te arvate, miks tehti Gännilt anonüümne päring Kuule Rainbow Factory'sse?”

Teised kaks vahetasid taas pilke.

„Termotuumapeegeldite andmed? Kellel ometi neid vaja peaks minema? Pealegi anonüümselt...”

„Ma arvan, et päringut ei sooritanud inimene.”

Silver oli sättinud end ühele mugavale toolile poolvarju ja tellis endalegi robotilt juua ning üle side vahetatavate piltide järgi otsustades ka ühe võimalikult värske salati. Khuu põrnitses sellal arvustavalt Kenti.

„Kent, sul on enamasti õigus olnud, kui sa midagi teed,” alustas naine sõnu otsides. „Ma olen täiesti nõus ka Judge'iga, kes arvab, et sul on nii illusioonide ja eelarvamusteta mõistus, et sa oskad näha igapäevasusse peidetud ohte. Ma arvan, et pean sulle ka isiklikult mõne asja eest tänulik olema, kuigi sa ordulasena mu selle jutu peale pikalt saadad. Aga kas sa seekord mitte natuke üle ei soola?”

Kent muigas omaette enne vastamist, siis tõstis pilgu, et naisele silma vaadata: „Täna. Mulle meeldiks eksida. Järeldused, mis tulenevad mu hüpoteesist, on pehmelt öeldes hirmutavad. Aga on olemas Semioni intsident, Ares D paradigma ja kahjuks ei ole aastat, kui mõni ootamatu tarkvarahäire kellelegi letaalselt ei lõppe.” Ta lasi end taas võrkkiiigesse pikali. „Te mõlemad ju teate, et Ordu on neid iseennastsäilitavaid roboti süsteeme seal poputanud nagu enneaegseid tittesid. Kõik, mida nad üldse endast kujutavad, on inimeste keerulise ja kümneid kordi läbimõelatud arendustöö tulemus. Õigemini, ma ei tahaks kasutada sõna „tema”. Üldist arusaamist mööda ei ole kohane rääkida isiksusest, kuid igatahes on vähemasti üks programmide kogum, mille me oleme pannud iseennast taastama, seda ka teatud eduga tegema jäänud. Minu teada õppisite te neid Akadeemias ka – seal on roppu vaeva nähtud, enne kui need tööle läksid – ikka ja jälle jooksis asi kinni.”

„Kas sa tahad öelda, et see on intelligentne? Kas see läbiks Turingi testi?” küsis Khuu.

„Ma ei oska öelda, kas see selle ära teeks. Seda enam, et on hoidutud kontaktidest.” Kent kehtas õlgu. „Ma ei kasutaks isegi sõna „intellekt”. Keegi ei tea, mis määrani see endast teadlik on. Sensorite tasemel muidugi, kuid nimetada seda teadlikkuseks, teadvuseks... Väga raske öelda.”

„Kunagi oli tegelasi, kes tegelesid nende komplekside poolt genereeritud koodi lahtivõtmisega?” küsis Silver.

„Seda tehakse kogu aeg.” Kent noogutas. „Noh, puhtalt disassemblerimisega ei ole minu teada kunagi muret olnud. See on lihtne ja selge protsess, iseasi, kas selles midagi õppida on... või midagi peale hakata... Ma tegelesin sellega Marsil omal ajal isegi ja see on muide ka üks põhjustest, miks just mind kõhklusteta asjaga tegelema pandi. Kui meil on terviklik kood, siis me muidugi saame aru, mis see teeb, suvaliste fragmentide järgi on aga ka inimese tehtud programmis võimatu otsus - tada, milleks see mõeldud võiks olla. Hoopis teine asi on, et need masinad seal pakivad seda mingil erilisel viisil. Eks neid tehnoloogiaid ole proovitud üle võtta, kuid ilma erilise eduta – meie endi

meetodid tunduvad optimaalsemad olevat. Miks ta seda teeb, millisest loogikast lähtudes – vaat sellest me tõesti aru ei saa.”

„Mulle on tundunud, et kunagi õpiti sellest päris palju? Et mõned põhimõtted olevat täiesti uused?”

Kent kehtas uuesti õlgu. „Matemaatiliselt valemite interpreteerimise küsimus. Mulle tundub palju huvitavam filosoofiline küsimus, et kuidas see mehhanism ise selle peale tuli. Üldiselt aga tegelevad mõned selle koodi lahtivõtmisega siamaani, kuid otsest kasu sellest ei sünni ja see on taandunud üheks nendest tegevustest, mille kohta öeldakse, et me peaksime sellega tegelema ja muu see blä-blä-blää, ja siis jääb see mõnede fanaatikute pühapäevaõhtuseks meelelahutuseks. Kuna sealt muud ei tulnud, kui et osa Gännist muutus ohtlikuks, ongi kogu tolle eksperimendi vastu huvi kadunud.”

Üks lind tegi eemal baobabil sellist häält, nagu keeraks keegi korki klaaspudelil.

„Olgu, aga ikkagi ei saa ma aru, kuidas see kõik on seotud meie siatulekuga 60 aastat vanal süstikul,” mähatas Silver umbes minut hiljem.

„Kas te teate, et Gänn on ainus koht Päikesesüsteemis, kus andme marsruuterite kaughaldus on jõuga välja lülitatud ja muudatusi konfiguratsioonis tehakse arvutitel, millel omakorda puudub muu ühendus ja mis tühjendatakse raudvara tasemel peale iga kontakti?”

Silver vahetas oma kaaslasega uuesti pilke. „Ei, me ei teadnud seda.”

„Paljud ei tea. Kuid peale Semioni intsidenti hakati uuesti põhjali kumalt uurima virtuaalse ründe võimalusi. Te teate, et kogu Maaga kokku puutuv arvutivõrk on algusest peale – juba üle sajandi – jäiga koodiga emulaatorite abil lahti sidestatud ja kuna me oleme ise soosinud turva aukude otsimist, on kogu meie endi süsteemi arhitektuur tänaseks suhteliselt lollikindel.”

„Mina olen peamiseks pidanud baaskoodi kvaliteeti, süsteemide läbipaistvust ja heuristilist kontrolli,” sõnas Khuu mõtlikult.

„Ja eks oma osa ole ka puhtal, kiibi tasemel arvutusvõimsusel ning igasuguse mõttetu kopeerimiskaitsetest tuleneva krüpteerimise puudu misel?” arvas Silver.

Kent surus alla muige ja raputas pead. „See kõik on pigem sekundaarne. Mulle meeldib ka rääkida koodi kvaliteedist, kuid see on väga vaieldav. Juba maalaste arvu tõttu saab nende kood praktiliselt katsetatud võrreldamatult suuremas mastaabis. Süsteemide läbipaistvus on väga segane asi, mis Troutti grupi tööde põhjal võib osutada nii eeliseks kui puuduseks. Heuristiline kontroll on samuti pigem tulemus, kuna osutub võimalikuks tänu üldisele arhitektuurile, ehk siis lihtsamalt öeldes on meil piisavalt otseliidesega inimesi, kes asjast üle käivad. Puhas arvutus võimsus on kahe otsaga asi – meie kiibid on küll suurema integreeritus astmega, kuid vaid tänu sellele, et vaakumis ja kaalutuses on neid võimalik sellisena teha. Maalaste arvutisüsteemid on üldiselt keeruka mad. Ja meilgi ei kasutata bittigi krüpteerimata sidet, kuigi tõesti on meie loogika hoopis teistsugune ja hulga vähem töömahukas.”

„See on vaatenurga küsimus...” alustas Khuu, kuid Kent katkestas teda leebelt:

„Palun. Vaidleme teine kord. Igatahes ei ole meie neljakihiline süsteem siiani alt vedanud. Maalaste rünnakud on viimase poole sajandi jooksul jõudnud paarsada korda teise kihti, üldotstarbeliste andmekogumiteni, meie enda häkkerite rünnakud ja arvatavasti teine tehisintellekt Ares D-s on viimasel kümnel aastal neli korda tunginud kolmandasse kihti, linnade ja laevade juht-tehisintellektidesse. Mitte keegi ei ole siiani pääsenud neljandasse kihti, isoleeritud eriarvutitesse. Ja arvutigrupp Kuul muutus hüplikuks ja üritas vastutust luurele veeretada pärast seda, kui viimase paari nädala jooksul on parkümmend korda erineval viisil üritatud rünnata Rainbow Factory TI-d.”

„Termotuumatehnoloogia paarhiivi?”

„Jah.”

„Ja sa väidad, et see on mõni isetaastuv robotisüsteem Gännilt?”

„Jah.”

„Milline nendest? Ma olen kuulnud tähist F13s.”

„F13 on ametlik katseseeria tähis. „S” seal lõpus... ei tähenda midagi...” Ta suunurk tuksatas. „Noh, ameeriklastel on kombeks oma idiootlike termineid, kui neid on vaja tihti kasutada, tähistada esimese-viimase tähega ja tähtede arvuga seal vahel. See vana tuntud ‘i18n’ – ‘internationalisation’. Selle loogika järgi ‘Fucking sapiens’.”

Khuu ja Silver mühatasid.

„Ja miks konspiratsioon?” jätkas viimane küsitlemist.

Kent ohkas. „Too F13 vabanes üsna ruttu nõndanimetatud antropo loogilisest printsiibist, ehk et kõik asjad peaksid olema inimese poolt hallatavad. Väliselt on see vist suurim erinevus ja kindlasti kõige õõvatekitavam selle struktuuride juures, et inimene ei saa neis liikuda. Me peame kasutama spetsiaalvahendeid, et üldse näha, mis seal sees on, sest kõigi tema enda hooldusrobotite mõõtmed on sellised, nagu temal vaja on. Inimlikku ligipääsu ei ole seal arvestatud enam mitte ühegi momendi juures.

Mitmed teooriad väidavad, et kuna tegeliku teadvuse loomiseks on riistvara ikka veel paar suurusjärku liiga nigel, tekib meie katsete tulemusena hoopis looma tasemel tehisintellekt, mis ei ole võimeline tunnetuseks, vaid ainult enda käiguhoidmiseks. Ma kaldun neid teooriaid pooldama – F13 ei ole suuteline mitte mingiks filosoofiliseks üldistuseks, nii nagu see ei ole põhimõtteliselt võimeline aru saama inimtõetete sisust. See seletab suurepäraselt Gännil toimuvat.

Rünnakutel Rainbow Factory vastu on sellest hüpoteesist lähtudes kaks seletust – kas me oleme tekkinud teadvust tohutult alahinnanud või keegi aitab seda. Esimesel juhul oleks kõik selge – meie oleme oht, masin on meid analüüsinud ja jõudnud järeldusele, et meiega toime tulemiseks vajab see tõhusamat energiaallikat kui plutooniumreaktor. Kui see leiaks kinnitust, tuleks mõelda vaid selle üle, kas piisab, kui laevastik peale saata, või tuleb Tähedraiviga terve Gänn üles sulatada.

Teisel juhul...”

„Sa hämmastad mind täna tõsiselt,” katkestas teda Khuu. „Kes aitaks masinat inimeste vastu?”

Kent ohkas uuesti. „Enda meelest kindlasti mitte inimeste vastu. Puhtalt teaduslikust huvist. Tegelikult on ju tegemist senise praktika jätkamisega. Ainult et see ületab kokkulepitud piirid. Tõeline teadlane aga ei hooli piiridest.” Vastuluure pealiku toon oli kergelt irooniline. „Kas me vajame konkurenti? Suurt Vastast? Maa seda enam ei ole, nüüd oleks tarvis uusi väljakutseid, sest elu hakkab liiga igavaks minema. Lihtsad ja üllad kaalutlused, ikka ainult mure inimkonna pärast... Ganymedes on algusest peale olnud suur ebaõnnestumine ja paljudele sealt on see hinge läinud, kui asju õigete nimedega nimetada. Seda tahetakse kompenseerida.”

„Aga miks ei piisa siis lihtviisilisest andmete edastamisest? Tehno loogia on tegelikult igale täissertifikaadiga inimesele kättesaadav.”

„Kui vastab tõele, et tegu on loomatasemel mõistusega, ei ole see võimeline aru saama abstraktsetest kategooriatest. See on võimeline rakendama tehnoloogiat ja komplekssete kirjelduste järgi aru saama tehnoloogia tulemustest. See tähendab, et see on võimeline kasutama ja edasi arendama asju, mis haakuvad tema maailmaga. Ehk teisiti öeldes tuleks talle ette anda kogu tootmistsükli väga üksikasjaline kirjeldus. Seda on aga liiga palju, et alla laadida; ja kahtlane on see ka. Samas aga on kõik TI-d võimelised võõrast andmebaasist leidma neid huvitava osa ja puhtpraktilisel tasemel sellest rakendamiseks minimaalselt vajaliku tüki välja võtma.”

„Arusaadav...” Silver noogutas. „Aga ikkagi see konspiratsioon?”

„Inimesed, kes sellega tegelevad, teavad suurepärast, et sellise asja eest võivad nad oma sertifikaatidest ilma jääda. Termotuumatehnoloogia giaga sorkimist ei võeta kergelt, järelkult jälgivad nad jõudumööda vastuluure tegevust. Me panime paar meest Kuul sebima ja leppisime konsulitega kokku, et näiliselt tegelen oma seniste asjadega edasi.”

Triitoni ordulased vahetasid pilke.

„Mis me tegema peaksime?” küsis Silver.

„See on nüüd kõige raskem punkt.” Kent kõlistas viimaseid jäätükke tühjas klaasis. „Jupi süsteem on väga hell teema. See, et enamik varjalt nõustus projektiga Liitmine, on ka omalaadne pettumuse ja kibestumise väljendus. Senat ei taha, et keegi teeks midagi meeleheitlikku, ei taha, et keegi saaks surma. Kui ma käituksin praegu pragmaatiliselt, tuleks mul võtta üks suur ristleja, sinna lennata ja küsida üle kõigi kanalite, et mis kurat siin toimub? Te saate väga hästi aru, et nii teha ei tohi.

Mul ei ole teile mingit otsest ülesannet. Tahtsin teiega rääkida põhi liselt sellepärast, et esiteks ma tunnen teid ja teie mind. Teiseks oli teiega võimalik rääkida, ilma et teile jääks külge selgelt tuvastatav märk kontaktidest vastuluurega. Kui te olete vähegi tüüpilised triitonlased, peate teiegi juplasi veidraks friikide koguks. Te lähete karjaga sinna ja millegipärast on mul hirm.” Ta vaatas meest ja naist enda kõrval. „Te teate, et vastuluure on fiktsioon. Kui ma palun teil midagi teha, siis vaid kui konsulitega konsulteerinud ordulane teisi ordulasi. Faktid on avalikud. Minu järeldused on minu isiklik asi ja kuna ma ei ole neis väga kindel, jagasin neid vaid teiega.” Ta suunurk tuksatas. „Sõnad, vabandused... Hoidke silmad lahti. Üritage taibata mis toimub. Rääkige inimestega. Kui kellelegi jõuaks päralt, et ta on üle piiri astunud ja kogu see lugu lõppeks salapärase sissevõtmiskatsetega, oleks positiivne tulemus saavutatud. Kahjuks ma kardan, et nii lihtne see olema ei saa.”

Silver ja Khuu vahetasid taas pilke.

„Seda me võime lubada,” ütles Khuu mõni sekund hiljem. „Ja tänan usalduse eest.” Ta sirutas ja keeras end kõhuli. „Ma ei või vaadata...” Ta osutas põidlagaga üle õla vahepeal saabunud salati kallal mõnulevale Silverile.

„Miks sa siis... Ega teil ometi nii kiire ei ole?” küsis Kent arusaamatuses.

„Ei...” naine puhkes naerma. „See on lihtsalt tema viis maailma tajuda. Kõhu kaudu. Mina tahan päikest, vett ja õhku, kui kord juba Maale sattusin, tema aga alustas söömisega.”

„Naiste tüüpiline viga – nad seavad sihiku liiga kõrgele,” irvitas Silver. „Aga meil on tõesti vaevalt kuussada sekki järgi, kui tahame oma laeva kinni püüda. Mis sellest saab?” Ta osutas süstikule, millega nad maandunud olid.

„Programm ammu antud. Visake ta lihtsalt eemale, küll ta ise Kuule tagasi lendab.”

Silver lõpetas salati ja lasi end tooli seljatoele röötsakile. „Maal on kogu aeg sihuke tunne, et kas see kiirendus juba ära ei lõppe...”

Kurb kuu

Maanduv kotkas muutis siniseks tuleks süsihappegaasi- ja metaani lume, põletas maandumisplatsi kaljusse meetrise augu ja pani korraks voolama tavaliselt terase kõvaduseks külmunud jää, mis selle maailma hämaratel tasandikel muidu üks levinud kerge kivim oli. Leek kustus ja taastunud punakas videvikus põgenesid kuumakskõetud tasandikult laiaili valged uduviirud, et pisut eemal taas lumena maha sadada. Ka ülespaisatud jää ja kivipraht joonistas lamedaid aeglasi kaari ning laskus leplikult

igale poole ümberringi, tekitades väikesi kraatrikesi, mis nägid välja kui vihmasadu kummaliselt vahases, tarduvas loigus, sest laiali sööstvad ringlained ei vajunud uuesti maha, nagu vedelik tegema peaks, vaid jäid oma tekkimiskohta säbruse momentvõtet meenutava muustrina. Tume poolkerakujuline kalju, mille aluse ligi sajameetrisest tunnelist oli ilmunud transportöör, oli liiga korrapärase kujuga, olemaks looduslik. Masin roomas aegamööda ligemale, oodates aupaklikult suuremate kamakate saju lõppu. Korraks ellukutsutud atmosfäär oli liiga tühine, et isegi varje läbipaistvaks muuta, kuid mõneks hetkeks oli kuum udu siiski varjanud vaate kotka kuueteistmeetrisel silindril, mis tüürmootorite ristile toetudes seisis vertikaalselt, voolundaja koonusjas tipp osutamas taeva moodustava süsimusta tühjuse suunas.

Turd ebamäärases eas ja veel ebamäärasemast rahvusest mees transportöör ei puudutanud ühtki kangi, kuigi oli juhikohal ja valmis käsi juhtimisele üle minema. Selle asemel uuris ta ekraanilt korraldusi, mida masinate arvutid omavahel vahetasid. Kotka allosas avanesid luugid, robotid tõstsid kaste transportööri kasti, ühest teisest luugist ilmus paar inimkogu ja ühe pika hüppega olid nad ta masina katusel. Luugid kolksatasid, kostis teravat sisinat ja siis olid mehed kabiinis, istusid ja hetk hiljem kerkisid nende kiivrite visiiriklaasid. Juht ei teinud neist väljagi, kontrollis hoopis, kas laadimine on lõppenud ja kviteeris tagasisõitu, leidis siis pilguga kotkale läheneva hooldusroboti-tankuri, mühatas rahulolevalt ning vilksas korra üle õla vaadata alles siis, kui masin alustas juba kergelt kõikudes ja vaikselt krigisedes oma teed maandumisväljakut piiravate kaljude poole.

Transportöör sukeldus sellesse aukartustäratavasse tunnelisse, mille sadakond meetrit suudmest asuvad rasked terasüksed olid lahti. Sellele järgnesid aga väljakardinad, mis murdsid nii tugevalt valgust, et näisid helendavat. Masin võppus neid läbides ja aeglustas siis käiku.

Juht avas nupulevajutusega katuse luugi, vinnas end masina katusele ning hüppas garaaži piiravale rõdule. Ta vaatas meeste poole tagasi ja viipas kannatamatult. Tulnukad vaatasid teineteisele otsa ja järgnesid siis tema eeskujule. Nad astusid lifti-vagonetti ja peale üsna järsku liikumist, mis neid seinast seina loopis, jõudsid nad suurde kuplisse, mis näis läbi paistev olevat, kuna ümbrus igas suunas ära paistis.

Neid oodati.

„Hau, Chadis, Draco”, noogutas neile vastutulnud mees kergelt ja kutsus neid käeviipega edasi. Ta nädalase mulje jätvad juuksed ja habe olid hallid ning see oli ainuke märk, mis ta vanust reetis.

„Oo, sa räägid,” ei suutnud Draco suud pidada. „Ma mõtlesin juba, et olete siin kõnelemise unustanud.”

„Mitte päris,” mees muigas. „Jakob on muidugi ekstreemne näide.” Ta vaatas järele neid kohale toonud juhile, kes kõndis juba tagasi vaatamata minema ja viipas vaid korraks üle õla, kuuldes, et temast on jutt.

„Tore sind näha, Austin,” lausus Chadis mehele järgnedes. Too noogutas veelkord lühidalt ja viipas tugitoolidele ning mehed tajusid, et küsimuse, mida baarirobot neile tooma peaks, esitas ta taas virtuaali kaudu. Draco ja Chadis vaatasid teineteisele otsa ja viimane surus demonstratiivselt huuled sõrmedega kokku, sellal kui Draco turtsatas: „*Consonus esto lupis, si lupis esse cupis.*”¹

Austin silmitses neid löbustatult ja hindavalt. Mitte et nad kuidagi erilised oleks olnud. Kosmoserahva meeste keskmine pikkus kippus olema seal meeter üheksakümne ja kahe meetri vahel ja selline oli ta isegi. Draco oli vast kümnekond kilo kergem kui laiaõlgne Chadis, kuigi vaakumiskafander – see moeloojate õudusunenägu – muutis kõik inimesed ühesuguseks. Mõlemad olid reisist ja uuest kohast elevil, kuigi proovisid seda tõsiduse taha peita.

„Teie kursust on siin vist hinge kaksikümmend,” märkis mees.

¹ Huntide hulgas elades pead uluma (lad. k.)

„Teame,” noogutas Draco.

„On teil mingeid plaane – kauaks jääte, millega tegeleda tahate?”

„Eriti ei ole,” vastas seekord Chadis. „Vaatame. Räägime sõpradega... Draco mõtles natukeseks siia Jupiteri ümbrusesse pidama jääda, mul pere Marsil, tulin vaid korraks. Kust seda elukat ennast muide näeb?”

Austin sulges hetkeks silmad, osa põrandast hajus ja seal tumedas tühjuses rippus hiigelsuur oranžikasvöödilise kera, mille servast oli umbes viiendik ära hammustatud. Kujutis ei olnud eriti hele, ka tume osa oli kuidagi aimatavaks markeeritud ning tausta tähekirjaline samet ilmselt samuti võimendatud, et midagi näha oleks.

Chadis mühatas. „Laevas oli parem kujutis, ja teleskoop ka. Ma mõtlesin päriselt.”

„Mis vahet,” kehtas Austin õlgu. „Aga asulaid on alumisel poolkeral ka, tunnelitesüsteem viib sinnagi, kuigi seal pole vist keegi väga ammu käinud. Nii et võite sõita, kui olete siin valmis... Kuigi ma ei tea, kui ohutu see enam on. Homme on muide parim päev, oleme Jupi keskpäevas. Ja veel – enne kui te pinnale hulkuma lähete, tuleb läbida robotivastane treening.”

„Võtab see palju aega?” küsis Draco. „Me lugesime muidugi, et see on vajalik, ent ma tõtt-õelda ei leidnud kestust ja parameetreid.”

„Neid polegi... teatud mõttes,” vangutas Austin pead. „Te olete nii värskest kooli lõpetanud, et pigem tuleb teile ära näidata, millele tuleb küsimata lähmaka anda. Ja ma loodan... tähendab, ükski terve mõistusega inimene ei roni vabatahtlikult karantiinitsooni. Võtke ühendust Brandiga, Brandon Clarke'iga, ta on kvalifitseeritud instruktor ja vist kah teie pundist?”

Kutid noogutasid. „Täpsemalt muidugi mitte,” lisas Chadis. „Ta lõpetas Deltas ja aasta varem.”

Austin noogutas. „Ja veel – lihtsalt et teie aega kokku hoida – kui te just eremiitideks ei taha hakata, milles ma natuke kahtlen, ei ole juttu Jupiteri süsteemist. Ainult Gännist...”

„Isegi sina ütled nii,” pistis Draco kerge lõbusa imestusega. „Mõtlesin, et vaid ülikoolisläng.”

Vanem mees lõi käega. „Tekstides vahetab arvuti selle igal pool Ganymedeseks, aga ma ei mäleta, et oleksin kedagi peale uustulnukate kuulnud nii ütlemas... Aga ammu enam ei ole kusagil mujal peale Gänni ühtki inimest. Mingit mainimisväärtust pole mujal tegelikult kunagi olnudki.”

Mehed vaatasid teineteisele otsa. „Aga meile jäi mulje...”

„See on vale,” ohkas Austin tüdinult. „Europa ja Callisto baasid on ammu hüljatud. Me oleme saanud teada kõik, mida tahtsime... Hulle huvilisi ja erakuid liigub seal vast lõpuni... Iol on praegu tervelt paarsada hullu, aga seda ei saa elamiseks nimetada, õigem oleks kasutada mõistet ‘ekstreemsport’. Siin elas veel kümnekond aastat tagasi kolm korda rohkem inimesi kui täna.”

Nooremad mehed ta vastas vahetasid uuesti pilgu.

„Tegelikult ei peaks te mind kuulama,” muigas mees nende vastas kibedalt. „Jup on halb koht inimestele. See on liiga suur – loodejõud, gaasivoolud, kiirus, meteoriidid... Ja nüüd veel need robotikolooniad ka...” Ta lõi käega. „Minulgi pole mingit kavatsust siin lõpuni kükitada, varsti pakin kohvri ja koju Marsile tagasi. Kuigi Triitoni ja Titaani linnadel on rohkem tulevikku... ehk lähen hoopis sinna. Enamik muide läheb – Marss on meiesuguste jaoks juba liiga rahvarohkeks muutunud. Aga vaadake, ehk hakkab meeldima.”

„Optimismi sa nüüd just ei sisendanud...” pidi Draco tõdema. „Olgu, juhata meile toad kätte. Ja kuidas me Venturi leiame? Kuidas temaga on?”

„Tulge,” mees tõusis. „Sitasti on. Püsiv ajukahjustus. Aeg-ajalt teeb tööd, aeg-ajalt... Nädal tagasi

küsis mult, mis Maaga on juhtunud – vaatas Juppi ja arvas et on kodus Kuul...”

Ta jäi poolelt sõnalt vait ja tõusis siis järsult. „Jälle üks jama kaelas... Ma pean minema.”

Seda öeldes oligi ta tegelikult juba poolel teel ukseni. „Muide, tulge kaasa, saategi kohe niiöelda asjade keskele,” teatas ta juba läbi modemside. „Seda enam, et need, kes pihta said, on teie rahvas – Chumac ja Ulla.”

Draco ja Chadis jõudsid talle järele sellessamas angaaris, kustkaudu nad sisse olid tulnud. Õhurõhk oli seal normaalne, kuid Austin tiris visiiri kinni ja mõlemad tajusid, kuidas nende gi gaasianalüsaatorid sama teha soovivad. Mõlemad mehed jätsid tegelikult viimase hingetõmbe vahele, sest see oli kohutavalt mädamuna haisuga. Väljakardinate lähedal seisis suur ja tossav maastikusõiduk. Nagu tegelikult kõik tolle ajastu seadmed, suutis ka see arvata oma kümnemeetrine riistapuu lühikest aega lennata, kuigi rakettmootorite võimsusest piisas parasjagu niipalju, et polnud purukskukkumise ohtu, kui kuhugi kuristikku sõitma juhtusid. Enamasti liikus see kaheksal suurel rattal, mida vajadusel sai liigendite abil ka jalgadena kasutada. Sõiduki korpus oli mitmest kohast tumenenud ja sulanud, kuid silma järgi ei saanud öelda, kas need ilmselt mingi kiirusrelva tabamused soomusest läbi ulatusid. Arvatavasi ulatusid, sest pragudest immitses tossu. Kuna polnud tõenäoline, et seal tegelikult midagi põleks, oli ilmselt tegemist sisse tunginud Ganymedese ainega, mis nüüd garaaži soojuses sulas ja haises.

Suured robotid olid juba alustanud masina kallal puhastustöid ja samuti tuulutati ruumi, sest õhuvoolu oli läbi skafandrigi tunda. Masina lähedusest seisis üksik inimkuju, kes diskii kaudu robotitele korraldusi andis. Ta märkas tulijaid ja hakkas üle pööranda neile vastu astuma.

„Kas te kujutate ette – nad kõigepealt lasid meid raketidega, siis kõrvetasid laseriga!” See oli Chumac ja ta oli tõsiselt solvunud.

„Kes?” küsis Chadis.

„Robotid...” Mehed tajusid, kuidas ta alles nüüd hakkas huvi tundma, kellega räägib. „Huh, Chadis... ja Draco ka. Millal te siia saite?”

„Pole veerandit tundigi olnud.”

„Aaa... Austin, vana kaalikas, see läheb iga päevaga hullemaks. See ei ole normaalne – sul on midagi kahe silma vahele jäänud, kuigi ma ei oska veel öelda, mis see olla võiks.”

„Kus Ulla on?”

„Läks juba haiglasse. Sai natuke kõrvetada. Parem ära otsi teda, kui sa ei taha kuulda midagi ebameeldivat enda ja oma suguvõsa kohta.”

Austin mühatas. „See on siin kogu aeg hull. Me lihtsalt ei käi enam nendes piirkondades. Te tulite natukeseks ajaks, seepärast...” Ta lõi käega. „Sellega harjub.”

„Miks teid ikkagi lasti?” ei saanud ka Draco aru.

„Ikka veel on neid, kes midagi ei tea. Tehisintellekt kaitseb oma territooriumi. Too üks, kes ellu jäi – F13. Täiesti omal initsiatiivil annab kõigile lähenejatele lähmakat.”

Draco ja Chadis vahetasid pilke. „Jah, ma tean,” lõi Chumac käega nende vahelt läbi trügides. „Kõik teevad nii. Alati. Kui sellest juttu tuleb, hakkavad kõik pilke vahetama ja üritavad lähimat hullusärkide laenutust leida,” urises ta ukse poole kõndides. „Meie nelikümmend aastat tagasi alanud eksperiment iseennastsäilitavate robotisüsteemidega on end lõpuks õigustanud – rõõmusta, rahvas!”

*

Tugitool pöördus ja seal istuva mehe näole valgus midagi naeratusetaolist.

„Mina ise,” vastas ta ukselfeisjate tervitusele. „Elus kah, kuigi see viimane on juba vaieldav.”

Ta viskas virtuaalivisiiri lauale ja lasi seinakatte kõrvale libiseda. Ruumi tungis tugev, maise päeva karva valgus ja vaade avanes paarisaja meetri kõrguselt suurele järvele, mille vastaskalda ja kõrgusesse tõusvate kaljude vahel oli riba metsa.

„Maanduge kuhugi,” ta viipas ebamääraselt toas ringi. See oli suhte liselt tavalise väljanägemisega, oma sadakond ruutmeetrit suur ja diivaneid-tugitoole oli mehe töökoha ümber piisavalt. Draco viskas end pikali, Chadis otsustas enne baaribotilt midagi välja väänata.

„Kust te siia saite?” tahtis Venturi teada. Ta hõõrus silmi ja tulijad panid tähele, et ta on kahvatu ja kõhn.

„Kotkas seisab seal,” viipas Draco sadama poole. „Tõime Marsilt hunniku kristalle ja mingeid elusaid. Kohalikud viskasid silda, kui avastasid, et miski sellest veel päriselt ka elus on. Ja muide, Silver ja Khuu peaksid mõne tunni pärast Kuult kah mingi laadungiga saabuma.”

„Jeee,” venitas mees. „Muide, kui te tõite seda, mida ma arvan, siis oleksid need lahti pääsedes teid ennast ära söönud.”

„Võimalik,” irvitas Chadis, laskus siis ühte tooli teisest paari meetri kaugusel. „Ja sina, nagu näha, hapned?” Ta tõsines. „Kuidas tuju on?”

Venturi vaatas teda mõne hetke arvustavalt, siis mühatas: „Te ju teate. Hea rahulik koht. Ema, tädi ja vanaema oleksid mind hirmsasti koju tahtnud, aga ma eelistasin siia tulla. Gravitatsioon ka sama, millega suurema osa elust harjunud olen.”

„On sel vahet?” küsis Draco. „Seevastu on vaja rohkem aega trumlis keerelda, et mitte pehmeks minna.”

„Mis mul sellest... Andsin oma sertifikaadi ära. Mul ei ole enam Doub leVisionit, sest sellest sain ma vaid peavalu, ja ma ei kasuta modemit.”

Draco surus huuled kokku, kõhkles hetke ja ütles siis ikkagi: „Sõber, ma ei taha sul üldse seljas trampida, aga see läheb ühel päeval üle. Ma ei või vaadata, kuidas sa siin endale vee peale tõmbad.”

„Jäta,” lausus Venturi kurva muigega. „See ei lähe kunagi üle. Ma tean.”

Kõik kolm vaikisid minuti.

„Kas te muide teate, et kogemata on see linn rajatud pea ainsale alale, kus see siin hullul keral pea piiramatult laieneda saaks?” tegi Venturi ise teist juttu. „Siin on õhukese jääkihi all hiigelsuur graniidikilp, ilmselt tardunud laava. See ulatub muide kahes kohas ka jää alt välja ja ühel sellisel nõlval on maandumisväljak...”

„Seal oli ju lund?” kibrutas Chadis kulme.

„See paar meetrit... Mängisin siin rohkem oma lõbuks seismiliste andmetega ja olin oma katastroofisimulatsioonidega peaarvutile märgata vaks koormuseks. Kui kutid tulid ütlema, arvasin alguses, et nad paluvad mul mitte masinat koormata, aga nad palusid hoopis jätkata. Et olevat minu pärast juba paar trassi teise kohta nihutanud.” Ta naeris vaikselt.

Uks avanes taas ning mees ja naine tulid sisse.

„Huh, Chumac ja Ulla!” pöördus Chadis neile vastu.

„Me arvasimegi, et te peate siin olema,” naine silitas möödudes Chadise pead ja andis Dracole tagumiku pihta laksu. „Polegi end vahepeal lolliks joonud?”

Chadis ja Draco vaatasid talle segaduses otsa, kuid enne kui nad midagi öelda või teha jõudsid, tekkis mõlema teadvusse Chumaci privaatkanalil saadetud teade: „Mängige kaasa!”

„Miski ei muutu,” ohkas kiirema reaktsiooniga Draco. „Ta kohtleb meid ikka nagu lemmikloomi,” kurtis ta Chumaci poole pöördudes, sellal kui Ulla end ühte tooli sättis.

Chumac irvitas. Ta oli endale juba mingi joogi leidnud ja plartsatas samuti Draco kõrvale diivanile kõhuli.

„Paljud naised arvavad, et mehed on sellele staatusele eristamatult lähedal. No ja teisest küljest pole mul midagi selle vastu, kui mind õhtuti puhtaks pestakse ja siis kaissu võetakse... Ja muide, öelge sellele eesleile,” – ta viipas käega Venturi poole – „et ta oma tunamulluse missiooni aruandega vaeva ei näeks. See on minevik. Las see olla.”

Venturi süngestus. „Ma pean seda tegema.”

„Keegi ei kavatse seda kunagi vaadata. Maa luure ütles ka, et nad ei vaja seda... Noh, tegelikult vajaksid, aga mitte selle hinnaga, et sa meenutama peaksid.”

„Seda on vaadanud 800 inimest. Mul on ainult loendur, ma ei taha teada, kes...”

„Kas ma saan õieti aru, et sa rekonstrueerid täielikku virtuaalset aruannet?” Chadis vaatas teistele otsa.

„Kogu toimunut?”

„Jah.”

„Miks ometi? Keegi ju ei süüdista sind milleski ja sa tead suure päraselt, et see saab sulle vaid halvasti mõjuda?” Ta vaatas korra teiste poole. „Jah, ma tean, seda on talle vist oksendamiseni räägitud...”

„Sa oled siin, Yakuza seda haru ja poolt Jaapani luuret ei ole enam,” lausus Ulla tasa, nagu muuseas.

„Aga Hideaki ja Kyoto on surnud ja veel vähemalt kolmkümmend inimest...”

„Jätame selle jutu vast,” mõrises Draco. „Me ei tulnud siia sulle epistlit lugema.”

Venturi tõusis ja astus akna juurde. Tema liigutustes oli teatud hillitsetust, isegi kohmakust. Tõusis ta muidugi vaevata ja liikus sujuvalt, sest tema sünnikodu – Kuu – gravitatsioon oli praktiliselt sama, mis Ganymedese oma.

„Liiga palju on läbi elatud ja liiga suured on mu aju vigastused,” lausus ta tasa. „Ma ju püüan. Aga säästke mind sellest tobedast haige toahõngust...”

„Ise sa siia ääremaadele ronisid...” poetas Draco ettevaatlikult.

„Siin elab tervelt kolmteist inimest,” märkis Chumac toonil, millest ei andnud midagi välja lugeda.

Tugev värelev valgus muutis tuhmiks kuplil ripuvad laternad. Pargi taeva moodustav kate, mis oli olnud ühtlaselt sinakas, osutus siiski üsna läbipaistvaks, kui väljas mingit valgust oli. Helendus muutus aga paari sekundiga tuhmilt punakaks ja hääbus siis.

„Mis see oli?” tahtis Chadis teada.

„Laev maandus,” vastas Chumac. „Silver?”

„Ei usu,” raputas Draco pead. „Ma ei arvutanud küll täpselt, aga ta võttis ümber Jupi kiirust maha, nii et kui tal kõik korras on, peaks tal veel aega minema.”

Chumac muutus korruga rahutuks. „Mul on aeg minna. Ulla, tule ka. Teie kaks?”

Draco ja Chadis süvenesid hetkeks, uurides arvutiinfot, millele Chumac viitas.

Draco tõusis ja järgnes teistele, Chadis ainult viipas laisalt. „Jõuan neid teie jurakaid hiljem ka imetleda.”

Ta vaatas Venturi poole, kes ikka veel akna juures seisis.

„Kas sul *girlfriend* on?” küsis ta, kui uks kinni langes.

See kehtis õlgu. „Võib ka nii nimetada. Ma... ei oska temast suuremat pidada...”

„On ta kena?”

Uus õlakehitus. „Vist küll. Ma... ei ole konditsioonis, et seda hinnata. Tähendab, ma hindan küll, aga... ah, sa saad aru küll. Käib Ullagi mind siin teinekord lohutamas. Muide, need sondid – miks Silver nad siia toob ja mitte kohe kuhugi ei vii, kus neid üles panna?”

Chadis kõhkles sekundi mürdosa, siis sõnas: „Sondide pärast oleks ta ju võinud kah.”

Venturi muigas. „Aitäh kutid...”

Ta kaaslane patsutas talle õlale ja tõusis siis. „Läheme alla teiste juurde.”

Nad jõudsid pea poolekilomeetrisse ja oma viiekümne meetrise läbimõõduga silindrikujulisse tunnelisse. Õigemini oli tunnel keskelt põrandaga pooleks jagatud ja kogu pind oli kui üks hiiglaslik välikohvik. Põrandaalune oli täis igasuguseid ruume, kuhu laskus siit-sealt treppe ja tegelikult sai ruumi kujust aimu vaid mõlema otsa järgi. Nimelt hargnes tunnel ühest otsast väiksemateks ühenduskäikudeks ja lõppes teises otsas standardses kaheksakilomeetrises elamiskuplis, sellesamas, mis oli paistnud Venturi aknast.

Venturi ja Chadis tulid liftist välja üsna järvepoolse otsa lähedal ja enne kui viimane üldse korralikult ringi vaadata jõudis, kutsus neid huilgamise ja vehkimisega enda juurde seltskond, kes peesitas otse alla järve äärde suunduvate pikkade treppide alguses.

„Lion, Khuu, Zero, Silver!” Chadise naeratus venis kõrvuni. „Mis inimesed!”

Zero virutas talle sõbraliku mängleva hoobi seljale ja tõmbas Venturi enda kõrvale istuma. Lion ja Silver vaid naeratasid, andes neile märku endale kohad leida, ning ühel diivanil selili vedelev Khuu jätkas peale kiiret viibet ja naeratust juttu, mida nende tulek oli katkestanud:

„Kõige hullem on see, et kotkas on tegelikult võimatu oma tegemisi varjata ka siis, kui jälgimine igal tasandil ära keelata.” Ta imes läbi pika kõrre pea pooleliitrisest klaasist pruunikat jooki.

„Laisk ja kombetu nagu alati,” lausus Chadis naeratades tema juurde astudes ja teda huultele suudeldes. „Viski.”

„Segu, sa tolgus. Mul on janu.”

„Istu, Chadis, ja ole vait, sina pajatad järgmisena,” irvitas Lion vaikselt ja heatahtlikult. „Mis siis veel alles jääb?” küsis ta Khuult.

„Stabilisaator! Pole ju oluline, on kotkas tühi või tonni sada laadungit konteinerites ümber, mootorisüsteem on ühtviisi tundlik ja kui laevas on vaid kaks liikuvat objekti ja kui summaarne liikumine omandab ühel hetkel väga tuttava sagedusega rütmilise liikumise iseloomu...” Kõik purskasid naerma.

„Selle peale pole ma kunagi tulnud,” vangutas Chadis pead.

„Noh, üldiselt seda teatakse,” jätkas Khuu. „Ja siis me hakkasime proovima, kui tundlik see süsteem praktiliselt on. 4 G-ga liikudes hakkab masin siiski niipalju vibreerima, et see jääbki sinna keppimise, kohvitassi tõstmise, ja toolis sirutamiste kanti. Kaalutuses on ka tuge vamad aevastamised ja peeretamised eristatavad.”

„Proovisite?” tahtis Venturi teada.

„Mh-mhh.” Naine võttis läbi kõrre suurema lonksu. „Silver oli tulivihane – ma panin ta vastavatele funktsioonidele jälgimise peale, iga kord kõlas gong ja arvuti soovis talle „terviseks”. Otse eristatavad need muidugi ei ole, aga ma kirjutasin programmi ja kui see tehisintellektist läbi lasta, siis töötab päris hästi. Vaatasin muide oma arhiivist – seda on juba kuussada korda alla laetud...” Ta irvitas mõnuga, uuesti pikemat lonksu võttes. „Olgu, Venturi, miks just see 21-16... mida iganes need koordinaadid olid – miks see piirkond?” (Ta leidis ja saatis koordinaadid virtuaali kaudu.)

„Sest see on kõige igavam, mis ma teile leida suutsin. Tõenäoliselt ei juhtu seal mitte midagi huvitavat, pole ei ohtlikke koopaid ega seismilist aktiivsust.”

„Meeldiv, kui sinu eest hoolitsetakse,” vaatas naine teda mürgiselt. „Muide – seismilise aktiivsuse koha pealt – miks see põrand kogu aeg väriseb?”

Chadis kergitas kulme.

„Toolis sa ei saa aru, tema lamab kõval pinnal,” vastas Ulla. „Aga see tuleb Draakonite Orust – see on kohe järgmise aheliku taga, sirgjoones vaevalt kümme kilti.”

„Draakonite Org? Te leidsite Gännilt elu?” tahtis Khuu teada.

„Ähh,” võttis Venturi kõnejärje tagasi. „Lihtsalt üks piisavalt sügav org, kus tüübid lahingrelvadega laskmist harjutavad. Kas te muide üldse teate, et umbes kolmekümnekahendik kõigest, mis me üldse toodame – ürgselt väljendudes niisiis natuke üle kolme protsendi – kulutatakse kas millegi tükkidekslaskmiseks või on tükkidekslastav?”

„Kõigest?” kergitas Chadis kulme. „C-robotid kaasa arvatud? Ma kujutlesin, et seda on rohkem...”

„C-robotid kaasa arvatud, xailonid, kotkad ja suurte laevade kiirgussüsteemid välja arvatud.”

Umbes pool tosinat inimest väljus liftist ja hakkas astuma pisut kaugemal viibivate inimeste poole, mõne sammu järel aga vaatas üks tolle trepiotsa seltskonna poole, sikutas teist varukast ja nood kaks muutsid suunda, käigult skafandreid maha kiskudes ja järgituiavate robotite hooleks visates.

„Tere, sina ka juba siin ja lakud?” tervitas esimene neist Khuud heatujuliselt.

„Hau, Brand, lugupidamatu nagu alati,” irvitas see vastu ja vaatas siis korraks ka teise tulija poole. „Tere, Oop.”

„Kus Chumac on?” küsis see noogutades ja naise kõrvale poodiumile pikali visates.

„Viimati jäi koos kohalike bioloogidega siblima. Higilõhn,” vedas too ninaga õhku, siis vaatas teise poole. „Miks mehed end kunagi ei pese?”

„Esiteks tundus polügonilt tulles üks naps tähtsam,” irvitas Oop muretult. „Teiseks ma lootsin sind ära võluda – ikka nii isane hais.”

„Ähh...” Naine otsis hetke vastust. „Nüüd ma saan aru, miks virtuaali põhimõtteliselt korralikke lõhnaimitaatoreid ei tehta...”

„Kuidas Ethanil läheb?” küsis Brand. „Elate ikka koos?”

„Me teeme järjest pikemaid retki, eraldi, ja tegelikult nagu enam ei olegi mõtet tagasi minna... Chumac.”

Mees oli ootamatult nende keskele tekkinud. Kostus sõbralik mörin ja mõned viskasid uustulnuka poole kergeid esemeid, mis muidugi temast takistuseta läbi lendasid.

„Täna südamest,” katkestas Chumac tervitused. „Terve sauruste park kokku kogunenud. Kuulge, laiskelajad, ehk tuleksite meile appi? Kõik ei lähe kohalike kastidesse ära ja meil tuleks ajutine inkubaator kuhugi mingisse tühja koopasse üles panna.” Ta lasi joonised seintele keerlema.

„See on Vana Pargi taga, kasutamata tehniline käik,” kommenteeris Venturi.

„Kaablid ja toide seal on, ühendada ja teeninduskäikudest läbi vedada tuleb pinu voolikuid, tuleb üles panna signalisatsioon, monitorid, dubleerida arvuti...”

„Jajah,” porises keegi ja enamik neist liikus juba linnaaluse uste suunas.

„Kas Draco on sinu juures?” küsis Chadis neile vagonetti järgnenud Chumacilt, kes oli taandunud kujutiseks seinal, kuna liikuvus mehhanismis ei olnud holokujutise toetust.

„Juba töötab.” Mees pöördus teiste poole. „Kes ei ole kohalike oludega kursis – skafandrid selga!”

Toda igapäevast skafandrit – palju tõhusamat kui siiski vaid avarii deks ette nähtud kufti, kuid määratult mugavam ja kergemat kui eritingimuste- või lahinguskafander – polnud Chadisel olnud mahti maha ajadagi, nii et ta oli esimene, kes jõudis Chumaci juurde (ta kontrollis igaks juhuks infrakujutiselt, kas mees seekord ikka päris oli). Too askeldas koos poole tosina teisega järjekordses kaljusse sulatatud käigus, mille läbimõõt seekord oli oma parkümmend meetrit ja mis kulges laes rippuvate lampide valgel niikaugale, kui silm seletas. Oli ka külkäike, kuid kui kaugale need ulatusid, ei olnud näha. Tegevus käis esimesel sajakonnal meetril – sealsamas oli umbes viiemeetrine läbipaistev lakke riputatud kuul, millesse oli tehtud ajutine juhtimiskeskus, ning ühed robotid vedasid kohale ja paigutasid inimeste näpunäidete järgi töökorda igasugust kola, samal ajal kui teised monteerisid 7-8 meetri kõrgusele kokku võrejat vaheplatvormi. Just siis, kui Chadis kaaslaseni jõudis, vupsas otse tolle nina alt umbes meetrisest abikäigust välja aracat – kaheksajalgne väiksema koera suurune robot – olles läbi vedanud järjekordse kaabli. Mees ühendas selle käsitsi mingite teistega ja viipas vaikides kuuli suunas.

Nad ronisid sisse ja Chadis mühatas seal pultide taga talle naeratava Ulla tervituse peale, olles enne veendunud, et naise asemel on ikka veel tolle virtuaalikujutis.

„Siin ei ole sidet ühegi Gänni TI-ga.” Chumac tõstis kiivriviisiiri.

„Mida see siis tähendas?”

Vastuse asemel klõpsatas teine paari lüliti puldil. Ühele ekraanile tekkis mitte eriti hea kvaliteediga kujutis, mis tundus olevat mingi tehnilise seadme, näiteks suure kaevandusroboti avariijuhtimiskabiin, ja pealegi nähtuna infravalguses. Möödus paar sekundit ja ekraanile tekkis Ulla. Ta noogutas meestele ja pistis siis vöölt harutatud peenikese juhtme kuhugi kaamera alla.

„Kuulete mind?” Ta tundus kergelt hingeldavat.

„Kuuleme,” vastas Chumac. „Kuidas sinuga on?”

„Siin on ohtlik. Kõik on maha jäetud, aga alailma aktiveerub mõni kolakas, kui patareides veel voolu järel. Mul on pooled laengud läinud. Muide, nendel seadmetel ei ole enam meie deaktivimislüliteid ega sobivasse kohta toodud kaableid, mida saaks kergesti läbi lõigata. Kari mingeid elukaid jälitas mind, aga ma lasin neile pilve kuuma gaasi. Muide, ma ei tohi siia kauaks jääda – soojendan paratamatult niipalju ruumi, et see muutub taustast eristatavaks; ja hapniku mul enam raisata ei ole.”

„Tulen sulle järele?”

„Parem oleks. Ma olen väsinud. Ja ma ei saa siit niikuinii mitte midagi rohkemat teada.”

„Olgu.” Ta noogutas ja pöördus siis Chadise poole: „Ole hea, jätkka siin seda etendust. Kui vaja pühenda oma grupi rahvas asjasse. Neid ma usaldan.”

„Lähed sa üksi? Kuhu sa üldse lähed? Ja mis üldse toimub?” küsis Chadis segaduses.

„Tegelikult peaksin kellegi kaasa võtma. Ikkagi paar tundi sõitu ja ma olen ise ka kapsas. Pealegi ei lähe ma jälgitavat teed mööda välja. Mul on üks peidetud jaam ja seal soomustransportöör. Saadan sulle rapordi, aga ole hea, loe seda alles siis, kui ma... ütleme kaheksa tunni pärast tagasi ei ole.” Ta noogutas Silverile ja Khuule, kes parasjagu kookonisse astusid ja vahetas siis pilgu eemal ukse

juures seisva Dracoga, kes teistele tulijatele seletas, mida teha on vaja.

„Teie kaks tulete minuga kaasa. Edu, Chadis.”

Kõnetatu torutas korraks rahulolematult huuli, kuid otsustas vait olla ja teha, mida palutud.

„Läksime.” Chumac hüppas kerast välja põrandale ja nad kadusid paarisaja meetri järel ühte kõrvalkäiku pöördudes neile ikka veel mõtli kult ja segaduses järele vaatava Chadise vaateväljast.

Chumac juhtis nad ühte lifti, nad laskusid sadakond meetrit ja leidsid end järgmisest tunnelist, kus neid ootas kerge auto. Nad istusid sisse ning sõidu ajal hakkasid Silver ja Khuu mõttes vahetama igas suuruses ja igat värvi küsimärke, üks lopsakam ja inkrusteeritum kui teine; Chumac pidi neid tajuma ja eks need tema ärritamiseks mõeldud olidki. Nad peatusid ühe suvalise sopi juures ja teejuht avas nupulevajatusega ilma tähisteta ukse. Nad läbisid paarikümne meetri koridorijupi, mida ilmselt sai vajadusel ka õhulüüsina kasutada, läbisid teise samasuguse ukse ja seejärel avardus nende ees kaljulaega koobas, mille põhjas seisid iga sugused sõiduriistad ja ühes seinas rippus klaasist kärg.

Silver viivitas hetke ümbrust uurides ja vähemalt tema jaoks läks perspektiiv paika alles siis, kui kaaslased mööda metallsilda juba ühe tankimoodi riistapuu ukseni olid jõudnud – masinad, mis nende all rivis seisid, olid oma kahekümne meetri peletised, klaaskapp üsna avar kontoriruum ja koobas ise vähemalt poolekilomeetrine.

„See siin ei ole ühegi Gänni TI vaateväljas,” teatas Chumac, kui Silver lõpuks masinasse jõudis. „Mul on abi vaja, aga tegelikult piisab ühest. Kuna seal väljas läheb aeg-ajalt ka füüsilist jõudu vaja, on mõttekam Silver kaasa võtta. Khuu, sa aitaksid mind paremini, kui seal muljet looksid, et mina ja Ulla baasis viibime.”

„Kas virtuaalikujutised saavad ilma minu abita hakkama?” küsis naine.

„Jah, aga...”

„Kas Chadis ja vist ka Draco on asjast teadlikud?”

„Jah...”

„Ja Ulla virtuaalisik toimis ka enne, kui sa neid palusid?”

„Jah...”

„Ja Ulla äratoomine nõuab masinast väljumist ja võib-olla tulistamist?”

„Jah,” juba üsna mornilt.

„Seega on õnnestumise tõenäosus igal juhul suurem, kui meid on rohkem?”

„Jah.”

„Seega ma tulen kaasa. Võid lasta robotil ühe kasti *china*'t laost tuua, kui arvad, et mul igav hakkab.”

„Kuidas sa teda taluda suudad?” Chumac mühatas. „Olgu, läksime.” Ta käivitas mootori.

„Kuhu?” küsisid Silver ja Khuu nagu ühest suust. „Ja miks?” lisas viimane.

Chumac ohkas, andis masinale programmi ja naaldus siis toolil tagasi, vaadates ette, kus näiliselt läbipaistvas osas avardus nende ees teravate varjudega pruunikashall elutu kaljusegadik.

„Kuidas Tritonil on?” küsis ta hoopis.

„Mõnus...” Khuu vaatas Silveri poole, siis piidles uuesti roolis istuvat meest. „Mis see asjasse puutub?”

„Siin ei ole asjad korras. Oleme Ullaga mõelnud, et on aeg teha see lend, mille järel kohvritäis

isiklikku kola mõnel teisel keral resideeruma hakkab... Elate te koos või ainult lendate seekord?"

„Seda ja teist...” Khuu vaatas Silveri poole.

„Lendame tihti koos ja see on meil alati olnud mugav viis oma suhteid lõpetada... Tähendab, mõlemat pidi,” täiendas Silver muiates. „Hea võimalus jalga lasta, ja ega me teineteist ka üle ühe lennu ei talu. Aga kas sa üritad nüüd põnevust kruttida, kuni me küüntega seinu kraapima hakkame?"

Chumac ohkas uuesti. „Ma ei oska seda seletada... Iseennast säilitavatest robotikolooniastest te muidugi teate. Siin on ka palju muud. Gännile on kogunenud igasuguseid hädavareid ja veidrikke. Siin peaaegu ei ole enam lapsi, sest kõik normaalsed noored pered kolivad minema. Muidugi, süsteemi saatus on otsustatud... kuigi mitte lõplikult, sest veel oleks aega Liitmise asemel Lahutamise teha... ehk kogu selle pörkuma hakkava koli orbiite muuta, nii et midagi ei juhtu... Aga ikkagi, ja kes tahab oma kodu rajada hävivasse maailma? Pealegi maailma, mis on muutunud ohtlikuks.”

„Miks Ulla välja jäi ja miks te seda varjate?” küsis Khuu.

„Sest meil on kahtlusi, et katse pole ammu enam puhas. Me arvame, et paljud nende katsetega seotud isikud, sealhulgas kindlasti näiteks Austin ja Jakob on leidnud endale omapärase meelelahutuse, lastes tehisintellektidel omavahel sõdu pidada. Lisaks F13-le on kindlasti vähemalt viis robotikolooniat. Võib-olla nad tõesti ei ole rangelt võttes iseennast säilitavad, vaid mängukannid meie väheke perversseks muutunud uurijate käes, igatahes on katse ammu muutunud millekski muuks. Baasis toimub salatsemine, rivaliteet ja andmete võltsimine.”

„Kas sa tead, et Gännilt on proovitud sisse murda Rainbow Factory'sse?"

Chumac lausa hüppas. „Millal?"

„Kuulsime sellest Kuul, kui laadungit peale võtsime. Eelmisel kuul.”

„See kood, mis neid masinaid ringi ajab... Ei saa öelda, et see oleks pahatahtlik. See on lihtsalt kood, mis kasutab kõike, mida saab, et ennast säilitada ja kasvada. Raskete metallide lagunemist kasutavad reaktorid on paratamatult kohmakad, kuid kui see saab kätte termotuumatehnika... *Ou, shit!*”

Heade mõtete surnuaed

Umbes kaks tundi hiljem oli tehtud suurem osa sellest tööst, milleks Chumac oli oma kaaslasi tunnelisse appi palunud. Brand klõpsis klahvid paneelil ülemisse asendisse, vaatas neid mõne hetke ja virutas siis läbipaistva kaane kinni. Tema „OK” välgatas kõigi lähedalolijate teadvusse – ta oli andnud kogu kiiruga kokkumonteeritud kompleksi arvuti kontrolli alla ja rohelised tuled näitasid, et see hakkas tööle.

„Totakad mehaanilised lülitid,” mühatas Chadis seda paneeli vaadates.

„Sina siis oledki see, kelle kohta käib õpiku tekst – „Iga suuremat automaatsüsteemi peab olema võimalik kiiresti ja garanteeritult mõttelists tekst tükkideks lõhkuda, aga alati leidub mõni kretiin, kes kõik kokku ühendab”.”

„Sellist teksti ei ole üheski õpikus,” porises teine tüdinult.

„Ei. Aga peaks. Vana tehas Lollidemaal ajas vaevalt kaks nädalat tagasi taas ühe kaevandusroboti lolliks. Jakob ei usaldanud hävitusroboteid, läks ise laseriga alla. Sünge oli vaadata, kuidas masin üritas kohe laskuvat tõstukit peatada, aga Jakob on siin piisavalt kaua olnud, tõmbas juba üleval esimese asjana kaugjuhtimise välja. Pärast oli muidugi vaid „atraktsioon „Jooksev metssiga””, nagu

ta ise seda nimetab – jäi 30 meetri kõrgusele seisma ja lõikas tolle masina puhtalt keskelt pooleks.”

„Kas kaevandusrobot oma lõikekiirt ei või kasutada?”

„Njah... ei või, sest kuigi sellel ei ole mehaanilist lülitit, on kiirel veel eraldi kanaliga raadiolühisti. See toimis ja masin oli ohutu, aga ei või iial teada...”

„Ohutu! Peletislik konstruktsioon...”

„Ma ju ütlesin, et Jakob jäi 30 meetri kõrgusele...”

„Ta hüppab ju sinna välja?”

„Seda küll. Aga hädad oleksid ikka alanud alles siis, kui see oleks elamukvartaleid rünnanud või oleks teda tulnud kuskil koobastikus taga ajada. See on Gänn – elu on siin huvitav.”

Chadis vangutas pead, püüdes taibata, palju oli jutus tõtt ja palju tegemist võõrale mõeldud kurejutuga.

Nemad kahekesi olid igatahes ühed viimased lahkujad. Nad korjasid kiirustades viimase koli kokku ja veerand tundi hiljem leidsid end sellesama pika kivitrepi algusest, mille alumises otsas loksus järve vesi ja ootasid mõned paadid. Suure kuplialuse valgus oli muutunud poolhämäruseks – oli saabunud „öö”; täpsemalt olid kupli enda tuled kustunud ja ümbrust valgustas vaid kõikjalt majadest ja käikudest immitsev kuma.

Ühes paadis ootas neid Draco, tulijad istusid ja nad hakkasid Brandi juhtimisel hääletult liikuma. Paat nägi välja vanaaegse puust lootsikuna, kuid taga keerlev vesi ja juhtnupud näitasid, et põhja all on ilmselt piisavalt võimas mootor. Chadis murdis pead, kas puit võib ehtne olla, kuid loobus siis – kui ka oli, oli seda vastupidavuse huvides kindlasti niipalju immutatud ja töödeldud, et sisuliselt ei olnud plastikuga enam mingit vahet.

Brand oli võtnud kursi ühe veidra moodustise poole, mis eemalt veest välja ulatus. Ehitis oli vast paarkümmend meetrit kõrge ja nägi välja nagu laste pildiraamatu muinasjutuloss, mis koondus ülalt ja alt ning toetus ühele eemalt väga saledana paistvale metallsambale.

„Mis see on?” osutas Draco ühele oranžikalt helendavale taeva segmendile.

„Päike paistab peale,” vastas Brand, olles sinnapoole ühe pilgu heitnud. „Muidu oleme kaljulõhes.”

„Standardelukuppel,” märkis Chadis, silmitsedes poollamaskil pikalt ääsikarva taevast, kallastel laiutavat metsa ja üksikuid valgeid maju kaugemal. „Palju teil neid on?”

„See ainus ongi,” vastas Brand. „Sellest ajast, kui neid Marsil tegema hakati, pole siin enam suuremat ehitatud. Kõik teised kuplid on väiksemad. Vanu kildiseid on kaksteist näiteks.”

Nad lähenesid lossile ja korraks tihenes nende ees õhus, peadest natuke kõrgemal hoiatuslint „Ettevaatust, kukkuvad inimesed!” koos vastavate piltidega ja kui nad lähenesid veel, siis kiri hajus, nagu poleks midagi olnud.

„Mis see siis nüüd oli?” tahtis Draco teada.

„Mõned hullud hüppavad lossist välja ringi vaatamata. Kakskümmend meetrit õhulendu siinses gravitatsioonis üldiselt ei tapa ka siis, kui selline idioot otse paati sajab, aga aasta-poolteist tagasi lõppes see ühele paadisolijale ajupõrutusega – parajalt veinine elukas kukkus vaesekesele pähe. Päris naljakas võis iseenesest olla – kutt võttis juba näppudega ninast kinni ja sulges silmad – ja siis tuli mitte vesi, vaid midagi kõvemat. Üldiselt sai ta mööda lõugu ka veel...”

„Ordulane?”

„Jah. Nime ei mäleta. Igatahes ta pakkis asjad ja kadus vaikselt. Olla vist patukahetsuseks Charonile läinud.”

Nad kinnitasid oma paadid madala rõdu alla ja tõusid mööda treppe ehitise sisemusse. See vastas üldiselt välimusele – oli kui muinasjutust pärit, värvikirev ja ajuvaba planeeringuga.

„Oo, uued näod!” kostis hõige niipea, kui pead üle esimese ruumi põranda tasapinna kerkisid. Igalt poolt ilmus kohalikke, mõningaid neist nad tundsid ja hetkega lagunes seltskond üle maja laiali, minut hiljem oli igäüks oma nurgas söömise ja vestlusega ametis.

Draco avastas end paari naisterahvaga rääkimas, seejärel ujumas ja tabas juba silmanurgast, kuidas daamid küsivalt pilke vahetasid, püüdes teda vist viisakalt ära jagada. Veest välja ronides oli ta aga silmanud Venturit üksi ühel ülemisel rõdul istumas.

Ta mõtles hetke ja pöördus siis.

„Vabandage mind, ma ei kao kuhugi, tahaks vaid sõbraga paar sõna vahetada.”

Ta oli avastanud, et mööda välisseina saab ka ronida, ja selles raskus jõus polnud see mingi eriline pingutus, ja nii ta otse mööda kaunistusi, kujusid ja vääntaimi oma kaksikümend meetrit tõusiski, kuni vinnas end üle selle rõdu ääre, kus ta Venturit oli märganud.

„Kõduned?” Ta päästis lahti vöö ümber seotud rätiku ja asus end kuivatama.

Venturi muigas teda vaadates ja kui ta rääkima hakkas, oli vaatamata sõnadele ta toonis ja ilmes märgata heameelt sõbra tuleku üle:

„Draco, mind ei ole vaja õpetada ja lutitada. Ma kannan oma koormat ise. Ma oskan juba ise endale suurepäraselt seda juttu rääkida, mis sul keelel kibeleb. Mis kasu sellest on? Kuhu ma selle eest põgenen? Võtan Scuddie ja põrutan suvalises suunas?”

„Oled sa tõesti mõelnud midagi sellist teha?”

„Alguses,” Venturi noogutas. „Aga ma ei pea põgenema mitte ajastu vaid iseenda eest.”

„Ilma seal olemata ei ole võimalik mõista, mis sinuga toimus,” Draco hääli oli vaikne, ent siis vaatas ta ringi kui end taas leides. „Robot, kohvi,” rõögatas ta.

„Miks sa modemi kaudu ei telli?” kergitas Venturi kulme.

„Kes veel kui sina peaks teadma, et häälekorraldustel on modemi kaudu antute ees prioriteet?”

Venturi turtsatas. „Tean. Teadsin ka seda, et sina ja veel mõned jälgisid mind Kuul. Alguses hulkusin jah sihitult, aga siis avastasin, et ringi pöörates vaatan ühtedele ja samadele inimestele silma. Miks te elektroonikat ei kasutanud?”

„Judge keelas ära. See ei olnud ametlik jälitus. Sa olid segamini ja me kartsime...”

Venturi muigas ja noogutas aeglaselt pead. „Saan aru. Aktsepteerin. Aga see oli ka üks põhjustest, miks ma ära tuln. Seal kopitasin ma kasutult. Siin on kõik parem.”

„Ma... ma pidin seda sulle rääkima. Ma olin kindel, et sa tead, et me sind jälgisime. Ma tahtsin vabandada, sest ma ei ole kunagi teadnud, oli seda vaja, oli sel mõtet... kui hullud sinuga asjad olid.”

Venturi kehtas õlgu. „Ega ma minekust kaugel ei olnud ja alguses olin ilmselt nii segamini, et te oleksite mind ka takistada saanud.”

Draco naaldus tagasi ja võttis suure lonksu kohvi, jäi seda siis uurima. „Kohalik?”

„Naljaka maitsega? Jah.”

„Nagu oleks keegi peeretanud...” ta heitis teisele pilgu. „Kas mäletad seda korda, kui me Kalderit ära toomas käisime?”

„Lex sai tabamuse, eksisime ameeriklaste kaitse alla ja sadasime keset Titicaca kõrbet maha? Sa

tahad mulle seda vana indiaanlast meelde tuletada?”

„Jah.”

„„Kui sa oled siia ilma sündinud, ei ole sul mitte ainult õigus, vaid ka kohustus elada”... Jutuks hea küll. Üks tõde paljudest. Elu on minu oma.”

„„Sulle on antud üks jupp aega ja suurim kuritegu on lasta sel tühjalt käte vahelt voolata. Sa pead täitma oma päevad ja sa ei tohi eksida. Nagu reporter otseülekandes, ainult sa veel ei tea, mida ja millest sa pead rääkima.” Üsna veider kompott, kui järele mõelda – sajanditetagune tarkus, näited juba tehnikaajastust.”

„See, millest ta rääkis, oli tegelikult inimese kui karjaolendi vastutus liigi kui terviku ees. Et enese väljaarvamine on oma hõimu reetmine.” Venturi kehtitas taas õlgu. „Vaatenurga küsimus. Kui näiteks armastus mõttetuks kuulutada (et vaid vajadused), tapavad mõned ennast. Igatahes teda kuulates tuli küll tahtmine omaaegsetele valgetele kolonistidele pasunasse sõita. Muidugi, absurd – elavad nemadki seal juba pooltuhat aastat *et cetera*... Aga hoopis naljakam oli ju legend, mis meie ees käib – ta juhatas meile peidukoha, mida tema väidete järgi ükski valge varem näinud ei olnud.”

„Oli või? Nojah, selles vanas templis... oli küll selline tunne, et oled kuidagi igaviku lätetele lähemal. Sina rääkisid temaga.”

„Ma olen pooleldi mongol ja olin just teatri jaoks siuu keele selgeks õppinud.” Venturi turtsatas. „Loodame, et ta meie külaskäiku kahetsema ei pea.”

Dracogi oli natuke aega mälestustes.

„Millal siis su daami näha saab?” tegi ta pead tõstes hoopis teist juttu.

„Mis sa tast vaatad? Sul paistis all hästi minevat, Chessy ja Kaitlin saavad su jagamisega kindlasti hakkama.”

Korraks tungis nendeni pahvak muusikat ja Venturi vaatas üles. Märkamatu oli vahepeal kustuva sõe karva läinud kuppel täiesti mustaks muutunud ja kaugete kaldatulede ning allpool valgustatud rõdude kuma muutis nende ümbruse tumedaks varjuks. Igatahes see, kes ringi liikus, ei olnud lasknud helikindlaid kardinaid korralikult oma kohale tagasi vajuda, sest muusika jäi kuuldavaks ja sellest kostis üle Zero pajatus:

„... Šunkto karjus mulle üle side, et lülita RCX sisse. Virtuaal oli maas, ta kasutas avariilülitusi; karjus nii kõvasti, et ma võisin seda peaaegu kuulda. Ma ei teadnud, mis asi on RCX, ma ei teadnud, kus see asuda võiks ja aega ei olnud, andsin kiirendust. Siis lendasid ekraanid kildudeks ja korraga oli kõik pime ja kabiin täis elektroonika põlemise haisu. Rabasin visiiri alla ja see läks kohe balloonidele ja mul hakkas tiksuma, et mul on maksimaalselt kakssada sekki sealt välja saada...”

Kate kukkus vist tagasi, sest korraga saabus vaikus.

„Hei, Tea,” ütles Venturi pimedusse.

„Tahate kahekesi vestelda?” küsis tasane pehme naisehää ja kui Draco pingutas, tabas ta teise ähmase kogu pimeduses seismas. Mees vaatas korra oma kaaslaste poole, siis raputas pead:

„Ma trambin tal seljas, et ta uuesti inimeseks hakkaks. Aga ta ei naudi seda ja ma võin teinekord jätkata.”

Naine tuli lähemale ja istus Venturi kõrvale. Draco ei seletanud pimeduses teise nägu, hoomas vaid, et naine on üsna suurt kasvu, vormikas ja tugev.

„Misasi on RCX?” küsis ta.

„Rastri varukontuur. Oleks ta õigel ajal kaitsmed lahti ühendanud, poleks kogu raster, kõik laeva sisemised ekraanid talle pähe sadanud,” seletas Venturi vaikelt.

„See oli teisel kursusel,” lisas Draco. „Oleks mõned sekidki rohkem aega olnud, oleks Šunkto talle seletanud, kus on energiapuldil ekraanikaitse nupp.”

Nad kõik tajusid, kuidas kusagil kaugemal asuv keskus palus tähele panu. Draco lasi mõttes pilgu üle talle mitte eriti palju ütleivate skeemide ja vaatas küsivalt Venturi poole.

„Torm on tulemas – mingi robotikoloonia on aktiveerunud – ja side ühe välibaasiga katkenud,” porises see. „Masinad võivad kuhugi käiku desse läbi murda, nii et mõistlik on skafandrid võtta ja valvesse minna. Tulete?”

Nad vaatasid üle serva, et vesi lage oleks ja hüppasid alla, ronisid ühte paati ja sõitsid kalda poole tagasi. Nad olid ühed esimestest, kuid paistis, et pidu sai läbi, sest loss nägi välja kui raputatud õunapuu. Üle vee kostis mitmehäälne manamine, sest kõigile ei olnud paate jätkunud, kuid kui Draco seda stseeni huvitatult vaatas, saatis Venturi talle plaani, mis näitas, et tegelikult saab tollest lossist palju lihtsamini minema läbi tugijala šahti.

Ka neil kulus vaevalt paar minutit kaldale sõitmiseks ja Venturile järgnedes jõudsid nad õige ruttu ülemisse komandokuplisse. Maastik ümberringi ekraanidel oli kui külmunud põrgu – see väljend oli muide õige mitme tahu pealt väga kirjeldav – ja sellele kallas nõrka külma valgust kaugel madalal horisondi kohal rippuv päike. Tähti näha ei olnud, kuusirbisuurusena paistis veel üks välimine satelliit, arvatavasti Callisto, ja pisike valguslaik teises kandis sai olla ehk mõni väikestest. Sellest trööstitust külmunud kaljumerest sähvatas iga kümnekonna sekundi tagant üle helevalge täiesti sirge välgunool, mille erksinine loit kui fotolambi sähvatus iga viimase kui nurgakese valgusega täitis ja kristallid värviliselt ja lõbusalt helendama pani; kui valgus kustus, oli too *päev* aga veel hämaram ja kõledam.

„Mis see oli?” tahtis Draco teada, kui öö kolmandat korda valgeks oli lõõnud.

„Suur plasmakahur. Näed seda mäestikku? Mingid liikuvad objektid on selle taga, linnulennult vaevalt 30 kilti. Hoiame pinna puhta ja varingud ning sulamine kitivad ka osa käike kinni.”

„Üsna primitiivne.”

„Vastane on ka primitiivne.”

Nende juurde astus Brand. „Draco, Chadis – vähemasti üks teist peaks võtma tanki ja minema igaks juhuks maandumisväljaku juurde passima.”

„Ja sa ise?” tahtis Draco teada.

„Alla käikudesse.”

„Las Venturi läheb Chadisega... ja näe, Lion ka. Ma tulen sinuga.”

Brand noogutas. „Väga hea.”

Chadis vaatas ühe otsast teise otsa, kuid neelas küsimuse alla ja ei hakanud seda ka privaatkanalil esitama.

„Tulete?” pöördus ta selle asemel Lioni ja Venturi poole. Need noogutasid ja viimane lisas: „Tea tuleb ka.”

„Kaua see kestab?” tahtis Lion teada. „Olen üle kahekümne tunni üleval olnud, nii et mul tuleb uneaeg.”

Venturi kehtas õlgu. „Üle ööpäeva ei ole kunagi läinud; tavaliselt paar tundi. Selleks meid ülehulgas ongi, et mõned magada saaksid. Tea?”

„Okei,” noogutas naine lühidalt ja nad suundusid mööda üht kaldkäiku angaari poole.

Masinate ümber käis sebimine ja mõned olid juba välja sõitnud.

„Vaatasin toidubarid üle, las robotid teevad veel igaks juhaks elu tagamise ja reaktori kontrolli,” juhatas neid oodanud Jakob ühe masina kätte. „Peaks korras olema, aga seda pole jälle ammu kasutatud, nii et liigne ettevaatus ei tee paha.”

Chadis rullis lahti oma diskii, vaatas ühelt ekraanilt määrangud, sünkroniseeris seadmed ja alustas kontrolli juba näidatud monstrumi poole sammudes. Tal ei olnud õigupoolest midagi teha ja kui mõni näit olekski punane olnud, oleksid kohalikud selle kolm korda kiiremini lahendatud saanud. Ta sai aru, et see ülesanne oli talle antud pigem südametunnistuse rahustamiseks ja enda kurssiviimiseks. Ta oli selliseid masinaid muidugi üldse ainult koolis simulaatoris juhtinud. Eksis ta aga üsna tobeda asjaga – diskiiiga jännates oli ta valesi tulnud ja avastas end seismas masina rohkem kui kümnemeetrise ratta juures. Sild viis masina luugi juurde pisut teisest kandist ja seal üleval seisid teised kolm teda huvitatult silmitsedes. Ta mühatas ja kasutas juhust seda kolakat altpoolt vaadata, kuigi see polnud kuigi ülevaatlik pilt. Rattad asusid tegelikult liigendite otsas ja haarde suurendamiseks oli trumli läheduses kuus suurt oga, nii et sõidu ajal need välja lükates võis masin välja näha kui vanaaegne sõjavanker. Kuid ka madalaimas asendis oli sõiduki kõht viis meetrit põrandast. Chadis vangutas pead, uurides sügavaid kriimustusi metallil ja käsutas siis tõstuki teise külje luugi juurest alla oma jalge ette.

Üles minnes avastas ta, et juhikoht oli talle jäetud. Kui nii, siis nii – ta istus ja juhtis masina välja. Kuna kõigis Ordu masinates nägi ümbrust sellise kvaliteediga, nagu seinu polekski, tabas ta pilk Jakobi, kes seisis dispetšeriruumis, hoides pihus ühe naise käsi. Žestis endas polnud muidugi midagi ebatavalist, aga viis, kuidas nad millegi üle ägedalt vaidlesid, köitis hetkeks mehe pilku. Ta oli naist ka enne angaaris tähele pannud, kuid siis paistis tal olevat raskusi Jakobi tähelepanu köitmise, kes teda omakorda just kuidagi eriti püüdlikult ignoreeris. *Issanda teed on imelised.*

Nad peatusid hetkeks pärast väljakardinaid, avastades, et suured väravad on kinni. Need avanesid vaid niipalju, et tanki läbi lasta ja siis olid nad Ganymedese elutul külmunud tasandikul.

Lion tõusis peaaegu kohe. „Nii, mina lähen magama.”

„Mine ka sina,” noogutas Chadisele Venturi, kes vist oli virtuaalis millegi muuga hõivatud olnud. „Nagu ma mäletan, pole ka teie Dracoga tulekust peale õieti hetkegi mõlutada saanud. Vahetame lennult.”

Chadis andis juhtimise üle ja laskus käsipuust kinni hoides trepist alla. Masin õõtsus ebatasasel teel ja korra hüpkas nii, et tema ees kõndinud Lion õlaga raskelt vastu seina maandus ning vaikselt vanduma hakkas.

„Said haiget?” küsis Chadis.

„Ratastega riistadega tuleb harjuda,” porises naine ja lasi mehel oma õlga masseerida. Ta kõhkles hetke ja küsis siis: „Kuule, kõik räägivad, et sa olla endale Maalt suure armastuse leidnud. Sisaldab see määratlus mingeid nüansse?”

Chadise suunurgad võpatasid. „Et teeks midagi või? Vanasti küsisid sa otse.”

Lion hakkas naerma. „Ei, viimane aeg on Gännilt kaduda. Esimene asi, kui ühiskond hakkab hapuks minema, on väärarvamused seksis.”

Ta lükkas ühe magamisruumi ukse lahti ja nad sisenesid.

„Kuule, ega sa ei pannud tähele naist, kellega Jakob angaaris rääkis?” küsis Chadis, kui nad skafandreid maha ajasid.

Lion noogutas. „Aaa... sa panid ka tähele. Mida sa veel tähele panid?”

Chadis kehitas õlgu, andes naisele peaga märku, et too võib esimesena duši alla minna. „No ta vaatas sind kuidagi... aga see pole tõesti minu asi.”

Lion noogutas uuesti. „Sul on õigus. Jakob ja Marij on... paar. Vana moodsad mõlemad, noh. Vanad ka. Kui Marij on põhimõtteliselt mono gaamne, siis Jakob on, nagu mehed ikka on. See algas nagu naljategemine – kiusas oma „vanamoori” minuga ja ma mängisin kaasa. Nüüd on lugu natuke nagu liiga kaugele läinud. Ma ei saa aru, miks ta seda teeb, Marij kannatab... Aga ometi püsivad nad koos, kuigi keegi ei saa aru, miks.”

Chadis noogutas omakorda ja kaalus hetke sõnu. „See ei ole küll üldse minu asi, aga nende suhted...”

Lion asus end kuivatama ja viskas peaga, et ruum on vaba. Ta ohkas: „Tead, see *damn* Gänn on natuke nagu külaelu. Jakob on sihuke tõsine, räägib vähe. Neil on vist midagi juhtunud... Ei tea. Vaata, mõni aeg tagasi mulle tundus, et omal viisil ta armastab mind. Viimasel ajal... aga sa tead neid lugusid – et katsed on viltu läinud ja nii edasi. Paljud siit lahkunud – Liitmine on põhimõtteliselt otsustatud, Gänn hävib ja siin ei ole enam huvitav elada.”

„Aga miks sa ei küsi?”

Lion turtsatas. „See on veider, aga me ei ole maganud – ta pole kunagi märku andnud, et sooviks ja minul nagu ei sobi, sest saan ka Marijga hästi läbi... Suhtumised-põhimõtted... Nad on toredad, kuigi natuke... Ähh, meil on parematki teha.”

Ta heitis käed Chadise kaela ümber ja nad vajusid suudeldes voodile.

*

Draco kergitas küsivalt kulme, kui avastas, et nad Brandiga on tagasi tolles tunnelis, kuhu nad mõned tunnid tagasi olid üles pannud elus moodulite ajutise säilituslao. Brand kontrollis möödaminnes kirstusarnaste jurakate näite ja suundus paarkümmend meetrit kaugemal täisnurga all suubuva riskäigu kaudu vasakule.

„Niisiis?” loivas Draco talle järele. Brand saatis talle mõttes kleep plaastriga suletud suu kujutise, teine kehtas õlgu ja nad astusid kõrvuti edasi kaugemal paistva heledama valguse poole. Umbes viiekümne meetri järel jõudsid nad eelmisega sarnasesse tunnelisse ja pöördusid uuesti paremale. Sadu meetrid eemal jõudsid nad vast neljameetrise metallrattani, millel oli kõrgust kämblajagu ja mis lamas enam-vähem keset tunnelit.

„Mis see võiks olla?” tahtis Draco teada.

„Pole siin käinud, esimest korda näen.” Brand kehtas õlgu ja astus lähemale. „Kaevuluuk.” Ta sulges hetkeks silmad ja vaatas siis kerges segaduses kaaslaste poole. „Siin pole virtuaali, ma ei saa plaane vaadata... Chumac juhatab mu siia. Ta ise peaks koos Silveri, Ulla ja Khuuga siinsamas olema... Tähendab, pinnal nii paari kildi kaugusel.”

Draco oli selle ajaga jõudnud nappudeni ja samuti korra kõhklevalt kaaslaste poole vaadates vajutas üht. „Oli see nüüd mõistlik...” pomises Brand, instinktiivselt sammu tagasi astudes. Metall kõlksatas ja tasase sahinaga pöördus katte peamine osa, vabastades kaks vastastikku asuvat veerandikku. Mehed kummardusid alla vaatama, ent näha polnud midagi peale sileda laskuva šahti.

„Haiseb,” kommenteeris Draco ja tõmbas tagant vöö vahelt laserpüstoli, defokuseeris kiire ja valgustas ava. Nad ise ei näinud selle valguses suuremat, kuid automaatika mõotis šahti üle.

„Haiseb sellepärast, et pole hermeetiline... kusagil on see Gänni pinnaga ühenduses ja see eraldab õhku igasuguseid naljakaid gaase... Peaks olema ohutu.”

„Kas õhurõhk ei ole sees suurem?”

„Sügaval koobastes võib mõnikord tekkida ülerõhk. Robotid käivad siin lekkeid otsimas, sest kui hapnikku tungib välja või metaani sisse... seal ongi üks... kuule, see ei ole normaalne!”

Ta haaras vöölt püstoli ja tulistas mööda šahti seina lähenevat koera suurust robotit. See tardus, lasi siis seinast lahti ja kukkus alla.

„Sadakond meetrit,” vaatas Draco mornilt alla. „Hüpata ei maksa.”

„Mul on tross,” ütles Brand selle otsa luugiservale kinnitades.

„Ettenägelik?”

„Võisin oletada.”

Vaevalt millimeetrisel trossil sai liikuda muidugi vaid spetsiaalset peopessa kinnitatud haaratsit kasutades ning allaminekuks tuli end vaid vajaliku kiirusega libiseda lasta. Vaevalt pool minutit hiljem seisis mõlemad allakukkunud roboti juures ja uurisid ümbrust.

„Käik nagu käik ikka,” ei osanud Draco midagi tarka öelda.

Brand noogutas ja kummardus siis allakukkunud roboti jäänuseid kaema. Ta mühatas, tõmbas siis vöölt mõned instrumendid ja asus mehhanismi lahkama.

„See ei ole meie oma,” kuulutas ta paari minuti pärast.

„Kuidas – ei ole meie oma? Kelle oma siis?” ei saanud Draco aru.

„Mõne robotikompleksi oma. Seda on tundmatuseni modifitseeritud. Peame selle uurimiseks kaasa võtma...” Teda katkestas ülevalt kostev müra ja hetk hiljem võpatas õhk nende ümber.

„Kusagil on sein maas,” kviteeris Draco ja asus aega viitmata üles tagasi ronima. Brand viivitas vaid niipalju, et purunenud robot ühte kotti toppida ja järgnes kaaslasele. Ronida oli väga lihtne, sest alt üles tungiv õhuvool peaaegu et puhus neid šahtist välja. Nad sulgesid luugi ja kiirustasid siis pärituult minema.

„Kümnendik atmosfääri...” urises Brand, kui nad jõudsid tagasi algsesse koridori. „Loodame, et kestad peavad vastu ja tuul energiakaableid ei... persse!” Seda viimast pahvatas ta avaneva vaatepildi peale – käik lausa kihises mehhanismidest, mis nende installatsioone lahti ühendasid ja kirste minema tassisid. Nad avastati silmapilk, kuid õnneks avaldus pikaajaline treening isegi enne, kui teadlik mõte midagi teha jõudis. Nii kiiresti, kui nad selles gravitatsioonis kukkuda suutsid, olid nad kõhuli ja nende taha seina tekkisid tuldsülgavad augud.

„Hävitusrobotid!” Sekundikolmandik hiljem olid nad külgkäigus tagasi ja lidusid tuldud teed. Nad peatusid järgmise nurga taga ja sättisid automaattulele seatud relvade torud sealt välja. Nad ei jõudnud neid õieti lahti lastagi, kui nood nagu ellu ärkasid ja koridor vilkus kui stroboskoop.

„Kaks maas, kaks tuhat järgi,” kommenteeris kaamerakõrre nurga tagant välja pistnud Brand.

„Jätke relvad sinna ja tulge!” helises nende peades Ulla hääl. Naine viipas oma pool kilomeetrit eemal koridoris. „Chumac on tankiga üleval, aga me ei saa tulistada, sest siis häviks ka kogu meie varandus,” seletas ta meestele, kuni need joostes lähenesid. „Milleks neile veel elusmoo duleid vaja peaks minema, teab vaid Kõiksuse Looja... Kuigi nimetatud nõme nähtus võiks ikka rohkem vaadata, mida ta loob. Katsume neid ükskõik maha võtta, ehk jätavad siis laadungi maha ja ehk me saame midagi tervena tagasi kah.”

Ta viipas ülespoole. „Sinna. Kuradi jobud võiksid mõelda, et siin elab peale põrunud tehnikahullude ka normaalseid inimesi...”

*

„Üles, te kaks, midagi on väga valesti!” tungis Lioni ja Chadise teadvusse Tea hääl. „Skafandrid selga!”

Chadis mõmises vastuseks midagi ebamäärast, kuid oli pooleldi riides juba enne, kui õieti ärgata jõudis. Ta ei vaevunud ootama tüdrukut, kel vähe kauem aega läks ja maandus juhikohal, ürp pooleldi lahti ja kiiver käes.

„Mis siis?” ta püüdis pulditulede virrvarris orienteeruda ja samal ajal masinalt modemi kaudu staatust pärida.

„Masin läks lolliks,” seletas Tea. „Viirus või trooja hobune. Chumac tuli sidosse ja palus uurida mingeid kaableid –” ta osutas käega kaardile, kus vilkus nende asukoht. „Umbes sada sekki hiljem TI lendas.”

„Kus Venturi ise on?”

„Paneb mäetipule suurt laserit üles. Meist ei ole praegu lennuvälja kaitseks mingit asja. Chumac on ka kadunud...”

„Käsijuhtimisele! Miks Venturi ise... Oh, *na parei o diabolos!* Tal ei ole ju enam...” Chadis laksas käega sidejuhtimise puldile. „Venturi, masinasse tagasi!” Ta kirjutas kiiresti klaviatuuril, andes masinale korraldusi, sellal kui olukorras samuti orienteerunud Lion juhised pihku haaras ja masina künkaharjale juhtis.

„Kohe lendab siin kõik õhku!” tekkis inimeste teadvusse poolt taevast täitev kiri.

„Kes kurat niimoodi üldkanalil saadab!?!” Chadis raputas vihaselt pead.

„Vist mitte inimene,” tegi Tea grimasse, et sõnumit silme eest minema saada.

„Kuidas sai F13 meie üldkanali koodid?” lausus Lion mõtlikult. „Just F13, sest kui mõni teine robotipesa, on see tegelikult kellegi inimese paha nali.”

„Aga tal võib tõsi taga olla!” Kõik nad olid tavaliselt lahtihoitava hädasageduse automaatselt blokeeritud, kuid redutseeritud kujul jälgisid nad seda ikka ja nüüd tuli seal tagasilugemine.

„Kus kurat on Venturi!” sajatas Lion ringi vaadates.

„Tema ju ei kuule seda!” pahvatas Tea.

„Askeldab seal...” osutas Lion ja keeras masina õigesse suunda... ja siis muutus maailm pimestavaks tuleks. Tank kerkis õhku ja paisati tagasi, istmete turvasüsteemid kriiskasid, kui alul tuli inimesi hoida lööklaine eest ja seejärel õhulennu teises otsas vastu mäekülge prahva tades, nii et tekkis väike kraater...

Esimesena tuli uuesti teadvusele Lion. Kõik aparaadid olid pimedad, kuid siiski oli säilinud avariivalgus. Ümberringi sisises, mis tähendas, et korpus oli viga saanud ning automaatsed kaitsekatted ei olnud jõudnud veel täielikult kokku sulada. Lion vabastas end amortisaatoritest, tõusis ja vankus jalgel, kuid suutis siiski seisma jääda, tänades mõttes õnne, et nad Maal ei ole. Ta kontrollis kaaslaste elunäite ja skafandreid. Nii Tea kui Chadis olid elus ja esimene hakkas ka vaikselt teadvusele tulema. Lion proovis üht-teist uuesti tööle panna, kuid masin ei reageerinud. Ainult sisin muutus vaiksemaks ja pidi varsti täiesti lakkama, kui kaitsekatted end lõpuks hermeetiliselt sulgeda suutsid. Ta enda aparaadid töötasid ja näitasid, et ta oli teadvuseta olnud veerand tundi. Ta sättis kaaslasi mugavamasse asendisse ja lööberdas vaikselt kirudes ning pööritusega võideldes transportööri mootoriseksiooni, kuid veendus ka seal, et teha pole midagi, masin oli purustatud.

„Kuidas teil on?” tungis ta teadvusse Silveri hääl.

„Huh, hea sind kuulda! Kus sa oled?”

„Siin väljas. Sind samuti kohutavalt hea kuulda. Teie masin on rattad kaotanud ja ei näe tegelikult nii välja, et seal sees võiks midagi elusat olla. Kuidas teistega on?”

„Chadis ja Tea on teadvuseta, kuid peavad vastu. Hea oleks muidugi nad kiiresti haiglasse saada... Kui kusagil on veel mõni haigla. Mis õieti juhtus?”

„Ei tea veel, aga sadamas toimus esialgsel hinnangutel paarimegatonnine plahvatus. Elukuplitest ainult kaks väikest on vigastatud pealelängenud rusudest, kuid kuna baas oli häireseisundis, on kahju ainult materiaalne. Kas Venturi oli teiega?”

„Venturi oli väljas.”

Kümme sekundit valitses vaikus. „*Shit*,” kostus siis uuesti Silveri hää. Veel kümme sekundit vaikus. „Kas teie skafandrid on terved? Tohime luugid lahti teha? Meie masin on terve, saame teid ära viia.”

„Skafandrid on terved. Lähen teiste juurde. Kui saad midagi lahti, tee seda.”

Ta läks üles tagasi ja avastas, et Chadis on veel väga uimane, Tea aga teadvusele tulnud ja nutab vaikselt.

Tardunud meri

Koridorides oli tolmu ja õhk lõhnas metalli järele. Sammud kõmasid täielikus vaikuses ja kajad kustusid kusagil pimedates nurkades. Pastelsed seinad, pisut tuhmunud möödunud aastakümnetega, otse kaljust lõigatud ja silutud värviliste soonekestega põrand, unustatud ja hüljatud robotite roostevaba teras – kõik selle olid ju kunagi teinudki robotid, nii et isegi ei olnud tarvis kahetseda mõttetult kulutatud tohutut tööd, ometi oli lahinguskafandris, kuid tõstetud visiiriga läbi selle hüljatud – või täpsemalt mitte kunagi korralikult kasutusele võetud – baasi käigulabürindi kulgeva mehe pilk sünkmorn.

Ta laskus üha allapoole, kuni peatus massiivse ukse ees. Ta kõhkles paar tabamatut silmapilku, kuid vajutas siis avamislülitile, justkui endale meelde tuletades, et teda võidakse jälgida. Raske tahvel libises kõrvale ja avas pilgule mitmesajameetrise kerakujulise koopa, mille lõikas pooleks metallist tasapindade ja neid ühendavate sildade segadik ja mille alumine pool oli täidetud veega.

Esimesel umbes kahekümne meetrise küljepikkusega ruudukujulisel tahvil, sinna kuhjatud kastide ja aparaatide keskel töötas üks mees, ja tema näoilme järgi otsustades, kui ta ukse avamise hääle peale pöördus, oli külaskäik täielik üllatus.

„Jakob,” poetas ükselseisja mornilt.

„Oh...” mees kogus end. „Austin. Kuidas sa mu leidsid?”

„Imekombel jäi plahvatuses terveks Silveri laeva must kast ja sama moodi ime läbi leidsime me selle üles. Sealt too 20. aasta lennu seltskond lugeski välja, et üks kotkas startis. Edasise kohta ütles Sherlock Holmes: „Elementaarne, Watson”.”

„Mul on Venturist kahju. Ma ei tulnud selle peale... unustasin, et ta ei kuule hoiatust. Mitte kedagi ei pidanud läheduses olema.”

„Ainult, et oli.”

„Ja mida sa minult nüüd ootad?” Mees kogus end, liigutas õlgu ja ajas end sirgu. „Muidugi ma kahetsen. Nii, et ei kavatsenud enam kunagi inimeste hulka tulla. Kui sa arvad, et see pole mulle karistus, siis on sul ka muidugi õigus. Ühe erandiga – Marij. Sa võid ka endalt küsida, miks kõik niikaugele läks. Me alustasime seda koos ja igal sammul olid sina see, kes... enamasti olid sa pool sammu ees. See oleks ka sinuga võinud juhtuda.”

„Ma tean. Ma kannan ka süüd. Sellepärast olen ma siin üksik.”

„Mis sa tahad? Sa ei tulnud siia relvaga vehkima.”

„Katse on lõppenud. Ma võin isegi möönda, et sina võitsid. Hind on läinud liiga kõrgeks. Me oleme eksinud.”

Jakob muigas kibedalt ja raputas pead. „Hilja. Mul ei ole niikuinii enam muud, kui see katse. Siia ei tule keegi ja ma saan rahulikult töötada. Ma kas võidan või kaotan, ja ka ajapiir on ju ees – Liitmine! Nad lendavad siit kuhugi mujale enne, kui Fredhoyle tuleb. Või pole sel enam mingit tähtsust.”

„Aga oled sa mõelnud... mis siis, kui su loodud teadvus ei lahku, vaid alustab sõda? Olles varustatud Ordu teadmistega, aga omamata elukeskkondi nagu Maa oma, mis on nii õrnad ja kaitsetud selliste jõudude ees. Annad sa endale aru riski suurusest?”

Jakob turtsatas kõledalt. „Annan küll. Seda ei juhtu. Ma ei saa anda garantiid, kuid seda ei juhtu. Eks mul muide ole siin ka paar kaitsesüsteemi... Me oleme aastakümneid õhutanud Gänni robotikolooniaid omavahel võitlema. Siin Euroopal ei ole kellegagi võidelda, tuleb vaid areneda. Mina olen nende jumal ja annan neile missiooni.”

„Sa peaksid suurepäraselt teadma, et see jutt on härjasitt. Sa möönad, et garantiid ei ole ja mängid tõenäosustega. Sa mängid liiga suurte jõududega ja pealegi tahad sa seda teha salajas, nii et kui midagi viltu läheb, oleks see teiste jaoks lisaks üllatus ka. Mis sinuga juhtunud on?”

„Aga oled sa mõelnud, et see võib tõepoolest ellu ärgata. *Mõtlemata* hakata. Vastata. Masin, millega saab rääkida kunstist ja filosoofiast. Jah, see ei ole enam päris masin, sest ma kasutan suuremas osas elusat ajukudet. Need tuleb vaid õigel viisil ühendada ja teha mehaanilisele poolele selgeks, kuidas seda reprodutseerida. Ta peaaegu juba mõistab, kuidas see käib. Ta peaaegu juba elab kui tervik – poolorgaaniline-pooldigitaalne teadvuslik eluvorm. Milline potentsiaal selles peitub!”

„Kui sellest keegi teada ei saa...”

„Muidugi ma annan katsetulemused üle. Aga mitte enne, kui ta läinud on. Ma ei taha, et teda jälitatakse.”

„Sa kaitsed oma loomingut inimeste eest?”

„See on minu looming.”

„Olemegi põhiküsimuse juures tagasi – kuulud sa enam inimkonna hulka või mitte?”

„Demagoogia! Palju inimelusid on Ordu võtnud? Ka mina olen Maal tapnud! Nüüd võtsin ühe ja sedagi kogemata. See on minu elu ja minu katse ja las ajalugu võtab sellest arvata. Ehk ta tänab mind. Aga ma ei hooli isegi sellest. Kui ma selle ära teen, on mu elutöö tehtud.”

Austin raputas pisut lootusetul ilmel pead. „Sa ei ole mulle kunagi hullu geeniuse muljet jätnud. Nüüd küll. Ma tahtsin sinuga rääkida... Lenda kuhugi minema. Võta Marij kaasa, kui ta tahab tulla. Ma võin aidata seda organiseerida. Ma lasen selle paiga siin õhku, ja asi on lõpetatud. Maa ilma jaoks oled sa niikuinii surnud.”

Nüüd oli Jakobi kord pead raputada, toonis kerge meeleheide. „Ei. Lase jalga. Ma olen juba liiga kaugele läinud. Sa tulid siia ja mässisid end sisse. Suurepärase. Sa võtsid ise endalt võimaluse midagi ette võtta. Mine nüüd, kuigi targem oleks mul teha nii, et sa ei lähe tagasi.”

„Ma ei saa sind siia seda katset tegema jätta. Mis siis saab, kui keegi ikkagi siia satub ja hakkab küsimusi esitama? Ei, ma ei saa riskida.”

Jakob noogutas. „Seda ma kartsin.” Ta andis modemi kaudu korralduse ning see toimus nii kiiresti, et Austini ootel automaatika suutis vaid visiiri oma kohale langetada, kui teda tabas projektiilrelva valang. Ta paiskus tagasi ja leidis end hetk hiljem vees rabelemas. Esimene valang oli sihitud umbmääraselt ukse poole, sest mingit sihtsignaali polnud olnud, ja ei saanud väga võimas olla, sest

Jakob ise oli kaitseta. Ta vajab neid sekundeid, et end varjata ja võimsamad relvad rakendada. Austin kirus end, lülitas sisse skafandrimootorid ja kihutas mässavat veekeerist maha jättes lae alla, püüdes aimata, millega antakse järgmine löök. Ent seda ei tulnud ja kui ta uuesti Jakobit silmas, lamas mees põhjalikult purustatuna oma masinate keskel. Järgmiseks tajus ta teise lahinguskafandris ordulase juuresolekut... ja laskus ennast üsna tobedana tundes sillale tagasi.

„Kent. Kust sa siia said?”

Tema järel sisenenud kuju langetas raske plasmapüssi ja vastas mornilt ta tervitusele lühikese noogutusega. „Ma olen siin juba mõned päevad. Ma tahtsin teada, et kui tal on kaaslasi, siis kes need on.”

„Noh, saidki teada.”

„Sain. Aga ilmselt on sul mulle veel üht-teist rääkida.”

Austin noogutas mornilt. „Ehkki sa ilmselt kuulsid kõik vajaliku.”

„Suuremas osas.” Tema märguande peale tuli ruumi ilmselt talle järgnenud ja seni nurga taga varju hoidunud robot. Luuraja avas ühe luugi, keeras seal asuvaid lüliteid ja lõi luugi kinni.

„Kah kümme megatonni. Kaome siit.”

Nad kõndisid kõrvuti läbi kopituslõhnaliste koridoride, mis varsti pidid hõõguva tolmu laiali lendama.

„Kas sa teadsid, et ta oma elukale termotuumatehnikat tahtis õpetada?”

Austin noogutas vastu tahtmist. „Siis ma tahtsingi... Aga oli hilja. Nii et sa tegelesid sellega algusest peale?”

„Jah.”

„Kas Silver on sinu inimene? See musta kasti lugu tundus kuidagi väga võimatu.”

„Õige, mina andsin talle andmed.”

Nad jõudsid pinnale.

„Esitad sa ettekande?”

„Muidugi. Ordulaste vahel ei ole saladusi. Mina olen viimane, kes tahaks sellega alustada. Ükskõik kui õilsatel kaalutlustel. Kusjuures praegused – vabanda mind – on sellest väga kaugel. Sita keerasid kokku. Ainuke vastutulek on seesama, mille sa olid valmis andma Jakobile – kao.”

Nende silme ees laotus sile jäätasandik, ühtlane kui külmunud meri, mida see ka suuresti oli. Siin-seal läbistasid seda pruunikad lõhed, kohati tõusid kümnete meetrite kõrgusele kas jäälaamade kokkupõrkest või meteoriidilöökidest ülespaisatud kuhjatised, kuid juba otse jääle ja jäässe rajatud – sest kuhu mujale seda siin rajada oli? – baasi katuse paarikümne meetriselt kõrguselt oli aimata, et kogu Europa on selline geomeetriline kera, mille siledus maadligivajutavalt masendavana mõjub.

„See on omal viisil ilus,” ütles Austin pisut ebakindla tooniga.

„Fredhoyle ei mõelnud meie välja. Io häviks kokkupõrkes niikuinii ja kogu süsteem keeratakse pea peale. Kõigile teistelegi satelliitidele kukub nii palju kilde, et alget pinnamoodi ei tunne pärast keegi ära.”

Austin noogutas vastu tahtmist. „Ma oleksin pidanud ammu ära minema... kuigi ma praegu mõtlen, et siis oleks keegi teine selle piruka saanud ja võib-olla hullema jama kokku keeranud... Gänn on totaalne ebaõnnestumine. Suurem ebaõnnestumine, kui Senat ette kujutab ja me endale üldiselt tunnistada tahame.” Ta muigas nukralt, suurepäraselt teades, et seda selles nõrgas valguses läbi visiiri näha ei ole. „Loll paik... Nii Titaan kui Triton muide ju elavad ja paisuvad... aga need loodi

normaalses korras, mitte tobeda kampaaniana... või läheb siis kumbki neist hapuks? Et kusagil päikesesüsteemis peab olema põrunud peade varjupaik...”

„Veel on kaksteist aastat aega ja lõpuks sõltub nende kolme lisaasteroidi orbiitidest, mis lõpuks juhtub. Me võime Fredhoyli ka praegu veel ohutult mööda suunata.”

Austin puhkes naerma. „Ei, me ei tee seda. Liiga suur on tahtmine jumalaid mängida. Ma mäletan, kuidas Magnutaki sellest rääkis: „Me muudame hiidkomeedi trajektori vaid pool kraadi, rakendades Tähedraivi ja vormides seda kokku viiekümne eri suuruses asteroidiga. Peen muster kui viiulimäng” – just nii ta ütles! – „käändub läbi Jupi süsteemi kui ballett, rikkudes sünkronisatsiooni ja pannes kõik need kerad üksteise järel kohtuma, nii et tekib Marsist suurem hiidkuu...””

„Ära unusta, et Fredhoyli mass on natuke suurem Callisto omast. Umbes selline või väiksem jurakas löi arvatavasti kolm miljonit aastat tagasi ühe Saturni kuu rõngaks. Ja kui Jup selle lihtsalt tükkideks rebib, tuleks meil küllalt suure tõenäosusega mõnd Maa suunas liikuvat tükki killida.”

Austin langetas pilgu. „Kent, ma tean seda kõike. Ma võiksin päevad kaupa sellest rääkida. Ma võiksin sulle isegi TotalRecalli abita kõik kavandatud pörkumised õiges järjekorras üles joonistada...” Ta tonksas varbaga ühe jäätüki platvormilt minema. „Aga oled sa mõelnud, et see võis olla ka viha – jah, viha ja hirm, et Gännist lahti saada. Et kõik see jutt, et pseudolooduslik hiidsatelliit, kus me võime jälgida kõiki nähtusi, kuidas planeedid tekivad. Paik, mida sisemine soojus toidab aastatuhandeid. Kus kõik elemendid, mida me tikutulega taga otsime, vedelevad otse pinnal, kus kogu aeg sajab taevast kive ja muud prahti. Et kõik see on jama. Me tahame jumalad olla.”

Kent oli andnud signaali ja ootas nüüd, kuni paari kilomeetri kaugu selt jääkuhjatiste vahelt ilmunud sõiduk lähemale jõuab. „Austin, jumalad ei pea olema hullud. Jumal olemine ei vabasta vastutusest. Muidu olen ma sinuga nõus – jumal olla on ikka kuradi isane tunne.” Ta istus masinasse. „Senat ootab täielikku aruannet. Paljud seal – ka mina nende hulgas – pidasid sinust kunagi väga lugu. Nii et sa saad võimaluse. Aga Austinist ei taha mitte keegi enam mitte midagi kuulda. Kiirusta. Plahvatuseni on nelisada kolmkümmend sekki.”